

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ,
TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE
TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

12 Ocak 2023 Perşembe
3'üncü Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve dijital dönüşümün önemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.-Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç'un, "Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Hamlesi" başlığı altında, Komisyonun çalışma alanına giren konularda Dijital Dönüşüm Ofisince sürdürülen faaliyetler hakkında sunumu

**12 Ocak 2023 Perşembe
3'üncü Toplantı**

İÇİNDEKİLER

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu saat 11.12'de açıldı.

Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız, Komisyonun bugünkü gündemine ve dijital dönüşümün önemine ilişkin açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç tarafından “Türkiye’nin Dijital Dönüşüm Hamlesi” başlığı altında, Komisyonun çalışma alanına giren konularda Dijital Dönüşüm Ofisince sürdürülen faaliyetler hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 12.53'te toplantıya son verildi.

12 Ocak 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.12

BAŞKAN: Ziya ALTUNYALDIZ (Konya)**BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)****SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)****KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)**

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, kıymetli misafirlerimiz, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin Değerli Başkanı, kıymetli kardeşim, kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzun 27’nci Dönem 27’nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, gündeme geçiyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız’ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve dijital dönüşümün önemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gündemimizde Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Sayın Ali Taha Koç’un “Türkiye’nin Dijital Dönüşüm Hamlesi” başlıklı sunumuyla Komisyonumuzu bilgilendirmesi yer almaktadır. İnaniyorum ki Değerli Başkanımızın sunumundan hayli istifade edeceğiz. Kendisinin sunumuna geçmeden önce birkaç değerlendirmemi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, dünya çok köklü bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçiyor. Aslında, klasik bir laf vardır, değişim hiçbir zaman durmaz, durduğu zaman da aslında hayat durur gibi bir anlama gelir. Bu çerçevede, her dönemde değişim ve dönüşümü yönetenler vardır; ayrıca, değişim ve dönüşümün takipçileri vardır. Biz ülke olarak değişim ve dönüşümün gerçekten yöneteni ve bir anlamda oyunun kurucusu olma gayretindeyiz. Aslında bu köklü değişimin ayak sesleri 1980’lerde başlamıştı diyebiliriz. Dijital dönüşümdeki önemli gelişmelerin başlangıcı o yıllarda başlamıştı. Binlerce yıllık tarihe sahip insanlık için hayli kısa bir dönem olarak kabul edilebilecek bu süre, dijital dönüşümle birlikte birçok önemli gelişmeye esasen ev sahipliği yaptı. Günümüzde her birimiz dijitalleşmenin dönüştürücü gücünü bizzat tecrübe ediyoruz; akıllı telefonlar, gelişmiş bilgisayarlar ve tabletler, yeni teknolojiler, makine öğrenme teknikleri, sanal asistanlar, yapay zekâ, “blockchain” ve birçok uygulamayla. Listeyi daha da uzatmak mümkün ancak şu bir gerçek ki dijital teknolojiler bugün hayatımızı hayal ettiğimizin ötesinde şekillendiriyor. Örneğin hukuk sistemi, kamu yönetimi, sağlık alanı, eğitim; bütün bu alanları zannederiz ki aslında sosyal alanlar -burada sağlığı bir kenara bırakırsak- ama özellikle bu alanlarda bile hayatımıza dokunan birçok farklı alanda dijitalleşmenin çok ciddi anlamda bir dönüşüm katalizörü olduğunu ve bu alanlarda da dijitalleşmenin çekici gücü hâline geldiğini görmekteyiz. Dünyaya bir örnek teşkil eden e-devlet uygulamamız -Başkanımız eminim bunun detaylarına girecek-bilgisayarlarımızdan, cep telefonlarımızdan bürokratik süreçlerin tamamlandığı, süreç yönetimlerinin tamamlandığı ve sonuçların bilgisayarımızdan ya da mobil telefonlarımızdan edinildiği bir dönemi yaşıyoruz. Örneğin akıllı kontratlar, tarafların üretken ve maliyetsiz bir şekilde güvenli kodlarla bir sözleşmeye imza koyduğu bir dünyaya doğru evriliyoruz. Tabii ki bu noktada güvenli, şeffaf ve izlenebilir bir süreci ihtiva eden blok zinciri teknolojisini -demin ifade ettiğim gibi- iyi anlamak ve

gerçekten bu konuyu da hayatımıza en iyi şekilde adapte etmek gerektiğini düşünüyorum. Bir para transfer sisteminden çok daha fazlasını içeren blok zinciri teknolojileriyle geleneksel iş süreçlerinin kuralları yeni baştan yazılıyor diyebiliriz.

Değerli arkadaşlar, dijitalleşmenin baş döndürücü hızından bahsettiğim bu süreçte, 2000’li yılların başında dünya genelinde her 100 kişiden 7’si internet kullanılıyordu, bugün bu sayı 60’a ulaşmış durumda. Yine, dünya nüfusunu neredeyse üçte 2’sinin internete erişimi var artık ve yine 2000 yılında dünya genelindeki bilgisayar kullanıcılarının sayısı 350 milyonken bugün 14 katına ulaşarak 5 milyarı geçmiş durumda. Dijital dünyada her bir dakikada 231 milyon e-posta atılıyor, 6 milyon Google araması yapılıyor, her bir dakikada 231 milyon e-posta, 6 milyon Google araması, 6,5 milyon on-line alışveriş ve 65 milyon WhatsApp mesajı gönderiliyor. Gerçekten baş döndürücü bir süreç olarak ifade etmek mümkün.

Ülkemiz bu hızlı ve köklü dijital dönüşüm sürecine -demin de ifade ettiğim gibi- en iyi şekilde hem bu süreci yönetme hem de bu süreçle birlikte yürüme ve bundan hayata en fazla katma değer üretme gayreti içerisinde olan ülkelerden biri. Üretim süreçlerinin otomasyonu, bilgisayar ve yazılım teknolojilerinin hızla gelişimi bugün dünyayı bambaşka bir yere doğru sürüklüyor. Biz de bu yeni dünyanın gereklerini en iyi şekilde hayata geçirmek için çalışmalarımızı tüm kurum ve kuruluşlarımızla kararlılıkla sürdürüyoruz. Yeni dünyada dijital dünya ile gerçek dünya birbirlerine yaklaşıyor. İnsanlar, cihazlar ve makineler artık birbirleriyle konuşabiliyorlar. Elektrifikasyon giderek artıyor, öyle değil mi Ayhan Hocam?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Tabii, kesinlikle.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ülkemizin göz bebeği Türkiye’nin otomobili Togg’u düşünün, bir araçtan daha fazlası olarak ifade ediyoruz. Bizi sadece bir yerden bir yere ulaştıracak bir araç değil, aslında daha fazlası, bu konuyu da Başkanımızdan bir dinleyeceğiz, bekliyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ve tüm milletimizin dualarıyla banttan inen Togg, bir meydan okumanın yanında kullanıcılarına ev ve iş yerinden sonra üçüncü bir yaşam alanı sunuyor diyebiliriz.

21’inci yüzyılın okuryazarlığı öğrenmemek, öğrendiklerini unutmak ve yeniden öğrenmemek olarak ifade ediliyor. Bilginin, teknolojinin dijital teknolojiler dünyasında milli teknoloji hamlemiz ve dijital dönüşüm stratejimiz çerçevesinde yeni dünyanın anahtarını elimizde tutmaya çalışıyoruz. Kendi ürettiğimiz verinin güvenliğini sağlayarak, ülkemizi siber dünyada gelecek saldırılara karşı koruma altına alarak, yerli ve milli yenilikçi teknolojileri hayatın her alanına entegre ederek geleceğin kapılarını bugünden aralamaya çalışıyoruz. Geçmişte tarihi yazarak dünü şekillendiren medeniyetimiz gelecekte de tarih yazar gibi kod yazarak yarını şekillendirme gayreti içerisinde olacak.

Bahsini geçirdiğim ve ilaveten ülkemizin teknoloji atılımının esasını oluşturan hususlarda bizlere nitelikli bir bilgi ve içerik aktaracağına inandığım Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanımız Sayın Koç’a teşekkür ediyor, kendilerini Komisyonumuzda misafir etmekten memnuniyet duyduğumuzu ifade etmek istiyorum. Ve bu çerçevede tüm Komisyonumuz adına teşekkür ederken sözü Değerli Başkanımıza, Sayın Koç’a bırakıyorum.

Buyurun Başkanım.

III.- SUNUMLAR

1.-Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç’un, “Türkiye’nin Dijital Dönüşüm Hamlesi” başlığı altında, Komisyonun çalışma alanına giren konularda Dijital Dönüşüm Ofisince sürdürülen faaliyetler hakkında sunumu

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer milletvekilleri, değerli katılımcılar; Dijital Dönüşüm Ofisi ve ekibim adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün, burada, Komisyonumuzun çalışma alanına giren, Dijital Dönüşüm Ofisimizce sürdürülen faaliyetler hakkında bilgi arz edeceğim.

Saygıdeğer milletvekillерim, artık hepimizin de bildiğı üzere ekonomik üretkenliğin temelinde dijital teknolojilerin sürüklediğı veriye dayalı yenilikçilik var. “Veriye dayalı yenilikçilik” bu 3 tane kelimeyi artık çok sık duyacağız. “Data-driven innovation” tam İngilizce tabiri, “veriye dayalı yenilikçilik.” Bugün de ben bol miktarda veri sunacağım ve veriye dayalı yapmış olduğumuz inovasyonlardan ve yenilikçi teknolojilerden bahsedeceğim. Önümüzdeki yıllarda gelişen teknolojinin de etkisiyle bu etkinin giderek güçlendiğine şahit olacağız ve hepimiz veriye dayalı inovasyonu ve yenilikçiliğı daha sık duymuş olacağız.

Ülkemizde dijital teknolojilerin kullanımı hem bireylerde hem de işletmelerde oldukça yaygın, bu hepimizin de malumu. TÜİK tarafından 2022 yılında yapılan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na göre, ülkemizde internet erişim imkânı olan hane sayısı oranı yüzde 94, aynı araştırmaya göre de internet kullanan bireylerin oranı ise yüzde 85. Sosyal medya kullanımında da benzer yüksek oranların olduğunun farkındayız. Aynı zamanda, We Are Social tarafından yapılan, bir uluslararası firma tarafından 2022 yılında yapılan araştırmaya göre de Türkiye’de sosyal medya kullanıcı sayısı nüfusun yaklaşık olarak yüzde 81’ine ulaştı yani her 10 kişiden 8’i sosyal medyayı kullanıyor. Yine, TÜİK tarafından yapılan 2022 Yılı Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na göre de işletmelerimizin internete erişim sahipliğı yüzde 96 ve bu işletmelerimizin bir internet sitesini “host” etme ve oradan ticaret yapma oranı ise yüzde 51. Her 5 işletmemizden 1’i satış kanalı olarak da interneti kullanıyor. Vatandaşlarımız olsun, işletmelerimiz olsun toplum olarak dijital teknolojileri yoğun bir şekilde kullanan bir ülkeyiz.

Dijital Dönüşüm Ofisi olarak bizim misyonumuz ise dijital teknolojilerin ekonominin her alanında üretken şekilde kullanılması ve bu teknolojilerin yerli ve millî şekilde üretilmesini sağlayarak ülkemizin kalkınma çabalarına destek olmak. Bu noktada, siz değerli Komisyonumuz başta olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve özel sektörle iş birliğı içerisinde çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, size bir ekran göstermek istiyorum. Bu, belki de dijital dönüşümü anlatan önemli sunumlardan bir tanesi. İnsanoğlu köklü değişimlere her zaman yeni ile eskiyi kıyaslayarak adapte olmuştur. Tıpkı 20’nci yüzyılın başlarında arabalar ortaya çıktığı zaman, başlangıçta onlar atsız taşıyıcı yani “horseless carriage” olarak adlandırılmıştır. Dijital dönüşüm süreci de bu bakış açısından etkilenmektedir. Zamanında “atsız taşıyıcı” olarak adlandırılan araçların artık sürücüsüz olduğu döneme doğru gidiyoruz. Önce atlar kayboldu, şimdi de sürücüler kayboluyor. Bu dünyada, baktığımız zaman, bu teknolojik dönüşüm gerçekleşirken ortaya ilginç örnekler de çıkabilmekte. Size bir video göstermek istiyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKAN ALİ TAHA KOÇ – Bu, bir teknolojik alet olan Tesla’nın önüne çıkan bir atlı arabayı tanıyamaması yani bir teknolojik arabanın atasını bilememesi. Fark ettiğiniz üzere... Çünkü Tesla çok teknolojik bir alet; görüntü işlemleri önündeki arabayı önce bir kamyonu benzetiyor, sonra insana benzetiyor ama bir şekilde onun at arabası olduğunu anlayamıyor ama esasında onun atası bir at arabasıydı. Çünkü niye? Hepimiz yapay zekâdan bahsediyoruz, yapay zekâ teknolojilerinden bahsediyoruz ama yapay zekânın öğrenmesi gerekiyor. Tesla, hiçbir zaman trafikte at arabasıyla karşılaşacağını düşünmediğı için Tesla’ya hiçbir zaman at

arabasını öğretmemiş. Öğretemediği zaman da öğrendiği kadarıyla bir yorum yapıyor ve at arabasını önce bir kamyona, sonra yavaş yürüdüğü için de insana benzetiyor. Yani ondan dolayı daha gidecek çok yolumuz var, yapay zekâ tamamen bitmiş değil, yapay zekâyla yapacak daha çok işimiz var diyorum.

Sayın Komisyon üyelerimiz, tabii, aslında, teknolojiler, değişim süreçlerindeki problem alanlarına çözüm bulan öncülerdir diyebiliriz. Baktığımızda, tarih boyunca bizi her daim değişime hazırlayan, belki de zorlayan şey teknolojik gelişmeler olmuştur. 1760’larda buharlı makinelerle başlayan Birinci Sanayi Devrimi beden gücünden makine gücüne geçişi simgelerken 18’inci yüzyılda başlayan elektrik serüveni makineleşmeyi artırmış ve 19’uncu yüzyılın büyük Sanayi Devrimi’ne damgasını vurarak bugün yaşadığımız modern hayatın doğmasına öncülük etmiştir. 19’uncu yüzyılın sonları ve 20’nci yüzyılın başlarından itibaren bilim ve teknolojinin iç içe geçmesi, makineleşen üretimin endüstriyel otomasyonla yeniden şekillenmesine; aynı zamanda ülkelerin ekonomik, siyasi, demografik ve benzeri birçok politikalarını bilim ve teknolojiye endekslemesine neden olmuştur. Biz artık bu çağa “dijitalin çağı” diyoruz. 21’inci yüzyılda tüm insanların ve aynı zamanda tüm akıllı makinelerin, nesnelerin internetiyle birbirine bağlandığı ve hayatın her aşamasında üretilen büyük verinin yapay zekâ algoritmalarıyla yorumlanmasına; üretim, ulaşım ve tüketimin yöntemleriyle birlikte sosyolojik hayatın da yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Dijitalin çağında artık her kişi, veri üreten bir fabrikaya dönüşmüştür.

Tabii, bu süreçte veri üreten bu fabrikaları nasıl yöneteceğiz ve dönüşümü nasıl etkin bir şekilde gerçekleştirebileceğiz? Bu alanda baktığımız zaman öncelikle dijital dönüşümün bir tanımını yapmak istiyoruz çünkü “dijital dönüşüm” dediğimiz zaman genelde herkes teknoloji boyutunu ele alıyor ama dijital dönüşüm, esasında -3 tane- sacayağı olan bir dönüşümdür. Bu dönüşümde insan, süreç ve teknoloji unsurlarının bütüncül dönüşümünü ele almamız gerekiyor. Sadece teknoloji boyutuyla dijital dönüşümü anlamlandıramayız ve anlatamayız. Öncelikle, insanlarımızı bu sürece alıştırmamız, süreçlerimizi dijitalleştirmemiz ve aynı zamanda en yüksek, en son teknolojiyle de bunları taçlandırmamız gerekiyor. Eğer bu sacayağının herhangi biri eksik kalırsa biz bütüncül bir dönüşümden bahsedemeyiz.

Dijital Dönüşüm Ofisi olarak “Dijital Türkiye” sloganıyla çıktığımız bu yolda yenilikçi teknolojiler üretmek kadar bu teknolojilerin kullanımına imkân veren dijital altyapıların oluşturulmasından, bu altyapı üzerinden iletilen verinin değere dönüştürülmesine, yapay zekâyla yorumlanan büyük veriden değer ekonomisine geçişe ve her nesnenin, her insanın internete bağlandığı günümüzde siber tehditlerden korunmaya kadar birçok alanda çalışmaktayız; bugün de sizlere bunlardan bahsedeceğiz.

Saygıdeğer milletvekillerim, On Birinci Kalkınma Planı ve buna bağlı hazırlanan Cumhurbaşkanlığı yıllık programlarında Dijital Dönüşüm Ofisimizin görev alanına giren e-devlet, büyük veri ve yapay zekâ, yenilikçi teknolojiler ve siber güvenlik alanlarına yönelik politika ve tedbirler yer almaktadır. Temel hedefimiz, bu teknolojileri kullanarak bu dönüşümü sürdürebilir kılmaktır. Bugün sizlere bol miktarda e-devletten, yapay zekâdan ve siber güvenlikten bahsedeceğiz.

Saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, 2008 yılında başladı esasında bizim e-devlet serüvenimiz ama daha öncesine gitmek istiyorum. Sizlere biraz bilgi ve iletişim teknolojileri alanında Türkiye’de yapılan çalışmalardan, 1993 yılında başlayan bir çalışma... Arkasından KamuNet Sistemi’nin 1998 yılında kurulması, arkasından 1999 yılında Ulusal Dijital Altyapılar Master Planı ve 2000’li yıllarda -belki de hepimizin hatırladığı- “2K” sorunu vardı, 1-9-9-9’dan 2-0-0-0’a geçtiğimiz zaman dünyanın patlayacağı, Ocak 1’de her şeyin yok olacağı algısı yaratılmıştı ve o zamanlarda Avrupa’da da “e-Europe” dedikimiz, e-Avrupa projeleri vardı; tabii, Türkiye de bu projelere katılıyordu ve 2001 yılında e-Türkiye İnisiyatifi’ni başlattı, 2002 yılında e-Dönüşüm Türkiye Projesi’ni başlattı ve en önemlisi de belki de Türkiye’de ilk bilgi toplumu stratejisi olan 2006 yılında Bilgi Toplumu Stratejisi’ni

yazdı. 2018 yılında da Sayın Cumhurbaşkanımız önderliğinde Dijital Dönüşüm Ofisi kuruldu ama 2008 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde 22 hizmetle -bugün de sayılarını söyleyeceğim- hayata geçirilen e-Devlet Kapısı belki de bir milat diyebiliriz. Bu e-Devlet Kapısı bugün 940'tan fazla kurumun bağlandığı ve 6.700'ün üzerinde dijital hizmetin verildiği, bir devletin yönettiği ve vatandaşına hizmet verdiği belki dünyadaki en büyük dijital portal. 22 hizmetle başlamıştık 2008 yılında, şu anda 14-15 yaşındayız ve on beş sene 6.700 hizmete ulaştığımız durumdayız.

Değerli Komisyon üyelerimiz, Dijital Dönüşüm Ofisi olarak tabii ki sadece e-Devlet Kapısı'ndaki sunulan bu hizmetlerin sayısını arttırmak değil, aynı zamanda kullanım miktarlarının da artırılmasını istiyoruz. 22 hizmetle başlamıştık, şu anda 6.700'ün üzerinde hizmetimiz var ve bu sene itibarıyla, geçen seneyi yaklaşık 62 milyona yakın kullanıcıyla kapattık. Şimdi, bu 62 milyon kullanıcı sayımız çok değerli çünkü biz 15 yaşın üzerindeki bütün vatandaşlarımıza e-Devlet Kapısı şifresi ve kullanma yetkisi veriyoruz. Şimdi, 84 milyon nüfusumuz olduğunu düşündüğümüz zaman ve 15 yaşın altındaki nüfusumuzun da 19 milyon olduğunu düşündüğümüz zaman toplam olabilecek kullanıcı sayımız zaten 65-66 milyon. Bu oranla, 62 milyona ulaştığımız zaman yüzde 92 gibi bir penetrasyon oranımız var yani kullanma hakkı olan her 100 vatandaşımızdan 92'si artık e-Devlet Kapısı'nı kullanabiliyor ve bu 6.700 tane dijital hizmetin kolaylıklarından faydalanabiliyor. Bununla ilgili de birçok örnek vereceğim inşallah.

Tabii, bunların dışında, bu 6.700 tane hizmeti oluşturduktan sonra şunun farkına vardık: Çok kaliteli bir yapay zekâyla çalışan arama motorumuz olsa bile vatandaşlarımız bazen bu hizmetlere ulaşmasında zorluklar yaşayabiliyorlar, hizmetin adını bilememe duruma oluşabiliyor çünkü 6.700 hizmetin hepsinin adını bilmeniz çok zor. Bunun için de vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştırmak anlamında, kullanıcı odaklı olmak anlamında, bütünleşik hizmetlere eriştik. Bütünleşik hizmetler çok kolay, konsept odaklı, bir konuyu bilmeniz yeterli, hizmetin adını bilmenize gerek yok. Bu konu nedir mesela? Araçlarım. Eğer bir aracınız varsa, aracınızla ilgili hizmetlerin tek bir sayfadan, tek bir yerden gösterildiği bir platform oluşturduk. Araçlarınızla ilgili birçok kamu kurumunu ilgilendiren hizmetler alıyorsunuz. Ne alıyorsunuz? Verginizi ödüyorsunuz Hazine ve Maliye Bakanlığına; HGS, OGS'nizi alıyorsunuz Ulaştırma Bakanlığından, trafik cezasını ödüyorsunuz İçişleri Bakanlığına, emisyonunuzu yapıyorsunuz Çevre ve Şehircilik Bakanlığından... Tabii, vatandaşlarımızın bu hizmetleri teker teker bilmesine gerek olmadığını düşündüğümüz için e-Devlet Kapısı altında bunları tek bir yerden görebilecekleri "Araçlarım" bütünleşik hizmetini hayata geçirdik ve böylece vatandaşlarımız sadece "araç" "araçlarım" diye aratarak bulduğu bu hizmetle birlikte bütün işlerini, aracıyla ilgili bütün hizmetleri alır oldular. Çünkü eskiden tekil olarak alınan hizmetlerde bazen şöyle oluyordu: Vergisini ödedikten sonra "Bir de emisyon randevusu alayım." diyordu. Böylece hizmet sayımız da bir anlamda artmış oldu. "Araçlarım" hizmetimizi Haziran 2020'de açtık ve şu ana kadar 380 milyon kez kullanıldı. Zaten şu anda vergi zamanı da geldi, ocak verginizi ödemediyseniz de e-devletten girip ocak vergilerinizin, araba vergilerinizin ilk taksitini ödeyebilirsiniz. Bunun dışında, bu hizmet çok popüler olduktan sonra... Aynı zamanda şunu söylemem gerekiyor: OECD tarafından yapılan son raporda dünyaya örnek gösterilen uygulamalardan biri olarak, örnek bir uygulama olarak OECD tarafından da belirtildi, bu raporda da açıkça ifade edildi.

Tabii, bu "Araçlarım" hizmetinin üzerine biz adrese dayalı hizmetler olarak "İkametgâhım" hizmetim yani evinizle ilgili olan bütün işlemleri yapabileceğiniz gene bütünleşik bir hizmet. En önemlisi de son günlerde EYT konusundan dolayı popüler olan "Çalışma Hayatım" bütünleşik hizmetini hayata geçirdik. Şimdi "Çalışma Hayatım" bütünleşik hizmetinde iş aramadan tutun çalışmaya başlama; 4/A, 4/B, 4/C sorgulamalarına; sigorta, emeklilik, mesleki yeterlilik gibi bütün bu hizmetleri tek bir

portalden alabileceğiniz ve ana ekranda emekliliğe kaç gününüz kaldı veya yeterli olup olmadığını gösteren bir sayfa oluşturduk ve bu “Çalışma Hayatım” sistemi de geçen sene açmamıza rağmen şu ana kadar 400 milyonun üzerinde kullanıldı.

Vatandaşlarımıza hizmetleri daha kolay ulaştırabilmek için de çalışmalarımız devam ediyor. İnşallah, yakın bir zamanda, bu sene içinde hedeflerimizin arasında da her erkek vatandaşımızın hayali olan “Askerliğim” hizmetini tamamen dijital hâle getiriyoruz. Tabii, askerliği dijitalleştiremeyeceğimiz için askerlik başvurularını dijitalleştireceğiz. Bundan sonra artık askere alma şubelerine gençlerimizi götürmek istemiyoruz. Yoklama sürecinden, bakaya sürecine kadar her şeyi bildirecek. Çünkü Türkiye’de çok fazla miktarda mağduriyet de oluşuyor, insanlar ne zaman askere gideceğini bilemiyor. Nasıl ne zaman emekli olacaklarını “Çalışma Hayatım”da gösterdiyse “Askerliğim” hizmetiyle birlikte ne zaman askere gitmeyi gerektiğini veya askerliklerin ertelenip ertelenmediğini görebileceği bir “Askerliğim” portalini de açıyoruz. İnşallah, ya bu ay ya da gelecek ay Savunma Bakanlığımızla birlikte bu hizmeti de açmış olacağız, bu da en fazla kullanılan hizmetlerden biri olacak inşallah.

Tabii, bunun dışında, konuşmamın başında veriye dayalı veri odaklı yenilikçilikten bahsettim, biraz da veriden bahsetmek istiyorum çünkü aldığımız kararlarda her zaman biz veriyi kullanıyoruz. Biz şunu araştırdık: Acaba e-devleti kullanıcılarımız hangi yaş aralıklarında ne kadar kullanıyorlar? Yapmış olduğumuz analizde şunu gördük: 16-29 yaş arasındaki vatandaşlarımızın yüzde 90’ı e-devleti kullanıyor, 30-44 yaş arasındaki vatandaşlarımızın yüzde 97’si e-devleti kullanıyor, 45-64 yaş arasındaki vatandaşlarımızın yüzde 92’si kullanıyor yani hepsinde yüzde 90’ın üzerine çıkmış durumdayız. Ama şunu gördük: 65 yaş üzerindeki vatandaşlarımızın kullanma oranı yüzde 74. Biz “veriye yönelik inovasyon, veriye yönelik yenilikçilik” dedik ve bu yüzde 74 olan vatandaşlarımıza dedik ki: “Eğer siz bize gelmiyorsanız biz size gelelim.” Çünkü 65 yaş üzerindeki vatandaşlarımız eğer bize başvururlarsa biz kapılarını çalıyoruz, bir çaylarını da içiyoruz, evlerinde e-devlet şifresini sunuyoruz ve bu zamana kadar 65 yaş üzerindeki 80 bin vatandaşımızın evine gidip e-devlet şifresi verdik ve on beş yirmi dakika arasında ufak da -tabii, bazıları bizi çok daha uzun ağırlamak istiyorlar, sağ olsunlar, misafirperverliklerini gösteriyorlar- bir dijital eğitim veriyoruz. Tabii, bazen komik olaylar da oluyor. Geçen en son birisine ben gittim, yaşlı bir teyzemize yarım saat böyle güzelce anlattım, anlattım, anlattım; en sonunda giderken “Oğlum, güzel anlattın ama şunu bir de benim yeğenime anlat.” dedi. Tabii, bizim istediğimiz böyle bir dijital dönüşüm değil, herkesin teknolojiyi kullanması ama bizce önemli olan görevimizi yaptık, teyzemize dijital dönüşümü, e-devleti anlattık ama bundan sonra yeğenlerimiz de olsa herkesin, her vatandaşımızın e-devleti kullanmasını istiyoruz.

Tabii, bununla beraber Türkiye olarak E-Devlet Kapısı’nda şöyledir: Kullanıcı odaklı konusuna çok önem veriyoruz. Her sene mutlaka anket yapıyoruz. Şöyle bir şey var: 62 milyon kullanıcımız olduğu için bizim için anket yapmak çok kolay. Sayfamızda açmış olduğumuz bir anket portalıyla vatandaşlarımız geri beslemelerini her zaman bize sunabiliyorlar ve iki hafta içinde 1 milyon tane geri besleme alabiliyoruz. Büyük ihtimal birçok anket firmasının da çok hoşuna gidecek bir şeydir ama kesinlikle ve kesinlikle bunu anket firmalarına açmıyoruz, sadece e-devletteki hizmetlerimizin kalitesini ölçebilmek için yapmış olduğumuz bir hizmet bu. 1 milyon kişiye ulaştıktan sonra da soruyoruz: Memnun musunuz, değil misiniz? Ve şu ana kadar aldığımız, her sene yaklaşık olarak yaptığımız anketler yüzde 94, 95 oranında memnuniyet seviyesine ulaşmış durumdayız yani e-devletten memnunar. Aynı zamanda bir açık uçlu sorumuz da var: “Peki, daha fazla ne istiyorsunuz, ne istiyorsunuz, neler istiyorsunuz?” diye. Biraz önce bahsetmiş olduğum bütün hizmetlerin hepsinde de vatandaşlarımızdan gelen geri beslemelerle çünkü onların... Bizim e-devletimiz değil, esasında bütün vatandaşlarımızın e-devleti. Onlara hizmet sunmamız gerektiği için, onlar bizden hangi hizmeti istiyorlarsa bunları da gerçekleştirmiş durumdayız.

Yaklaşık üç gün önce de yeni bir hizmetimizi açtık. Takasbankla birlikte artık ev satışlarında bile artık paranın transferini görmeden... Çünkü biliyorsunuz, ev satışlarında elden para götürme, birine para verme, bankayı arayıp para yattı mı yatmadı mı diye... Takasbankla birlikte e-devlet üzerinden artık ev sattığımız zaman, güvenli bir şekilde, hiç parayı görmeden Takasbank aracılığıyla paranız orada öncelikle bir yediemine gidiyor; yedieminden sonra, imzayı, tapunuzu değiştirdikten sonra paranızın transfer olduğu bir ortama doğru, dijital ortama doğru gidiyoruz. İnşallah, bu sene çalışmalarımız devam ederse ikinci el araç satışlarında da hiçbir zaman para transferinin olmadığı, elde ele paranın gitmediği, bütün o operasyonların, süreçlerin dijital olduğu bir dünyaya doğru e-devlette de gideceğiz inşallah. Bunun çalışmaları da devam ediyor.

Şimdi, kullanıcı sayımızdan biraz bahsetmiştim ama 62 milyon kullanıcımızın ne kadar çok olduğunu söylemem gerekiyor. Birçok Avrupa ülkesindeki nüfusları toptanız bile 62 milyona ulaşmıyor, 62 milyon sayısı bu anlamda çok büyük bir sayı ve şunu da söylemem gerekiyor: Sayılar gördüğünüz gibi seneler boyunca her zaman artıyor. İlk başlarda 5-6 bin sayılarıyla başlamış olduğumuz bu e-devlet kullanıcı sayısı şu anda 62 milyona ulaştı, grafiğimizde de sürekli yukarı doğru çıkıyor. Şunu da söylemem gerekiyor bu...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Başkanım, çok affedersiniz...

Sadece yani soru sorma değil ama hani bu 62 milyon nüfusa oranı var ya bizim.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Evet.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Mesela, Avrupa yani bu konuda iyi ülkelerle kıyaslaması orada yüzde kaçta geliyor, bizde kaçta geliyor?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, genelde baktığımız -olan ülkelerde- özellikle gelişmiş olduğunu düşündüğümüz ülkeler esasında daha kötüler. Genelde bizi karşılaştıran ülkeler genelde küçük ülkeler; mesela Estonya, Malta. Şimdi, Estonya dediğimiz ülkede 3 milyon kişi var, zaten toplam nüfusu 3 milyon yani bizimle karşılaştıramayacak kadar... Mesela, bizimle karşılaştıran Almanya, İngiltere gibi ülkelerde bu yüzde 40, 50 seviyelerinde kalıyor.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bu, çok önemli, bunu özellikle öğrenmek istiyorum.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Çocuklarla birlikte yaşamıyor Almanya’da, onun için.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Nasıl?

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bizde torunu ve çocuğu kullanıyor bilgisayarı; şifresini babasından, ağabeyinden alıyor, çocuk kullanıyor. Kendisi de yaşamış aynı şeyi.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Büyük ailenin avantajı diyorsun, büyük aile.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Onun için bu doğru bir ölçü olamaz yani.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, Başkanım buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Aynı zamanda 2022 yılında 3,5 milyar kez sistemimize giriş oldu. 3,5 milyar kez sisteme giriş demek, vatandaşımızın kamu kurumlarına gitmeden hizmetlerini dijital ortamda almalarını sağlamış olduk. Bu 3,5 milyar sayısının şöyle de bir anlamı var: Genelde o vatandaşlarımız ortalama 2,7 hizmet alıyorlar yani bir sisteme girdikleri zaman 2 veya 3 hizmeti aldıkları için geçen sene 10 milyar işlem yaptık diyebiliriz. Bu 10 milyar işlemi 7/24, istedikleri zaman mesai mefhumu olmadan alabilirler.

En son üniversite kayıt işlemlerinin hepsini de e-devlete taşıdık. Üniversite kayıt işlemlerinde ortalama bir öğrencimizin üniversite kayıt süresi 2,5 dakika yani eskiden üniversite öğrencilerimiz kazandığı üniversiteye gidiyorlardı, belgelerini götürüyorlardı, kayıt sürecini yapıyorlardı; artık istedikleri yerden istedikleri zaman... Bir analizini de yaptık, bir incelememizi de yaptık gece ikide üniversite kaydı yaptıran bir genç arkadaşımız var, gece ikide niye yaptı bilmiyorum ama herhâlde canı sıkıldı, kaydını ilk gece ikide de... Artık 7/24 üniversite kaydını yapabiliyorsunuz, yurtlarınızı seçebiliyorsunuz ve e-devlet altyapısını kullanabiliyorsunuz. Tabii, bu 62 milyonun önemli bir şeyi de tabii... Genelde bazen gündem oluyor e-devlet ne kadar güvenli? diye. Günümüzde tek başına bir kullanıcı adı ve şifreyle e-devletin güvenliğini sağlamak çok zor çünkü kullanıcıların kullanıcı adı ve şifresi ele geçirilebiliyor. Bu bağlamda da nasıl bankalara girerken ikincil bir doğrulama, bir SMS kodu geliyorsa, e-devlet altyapısında da bu mümkün. Tabii, biz bunu isteğe bağlı yaptık, vatandaşlarımızın kendileri açsın bu hizmeti dedik çünkü herkese açık olmasına rağmen isteğe bağlı yaptık. İsteğe bağlı yapınca şu ana kadar ne yazık ki 918 bin, yaklaşık 1 milyon yani yüzde 1,5’luk bir kullanıcımız ikincil doğrulamayı yani SMS doğrulamasını açtı. Bunun bu sene, 2023 yılında farkındalığını artırıp belki de bazı hizmetlere ikincil doğrulama zorunluluğu getireceğiz çünkü bizim için kullanıcı adı ve şifresi yeterli bir güvenlik sağlamıyor, onun üzerine doğrulanmış bir cep telefonunuza gelen SMS şifresi sizin güvenliğinizi artırıyor. Birazdan da bahsedeceğim, siber güvenlik zaten insanda başlar. Biraz önce dijital dönüşümden de bahsetmiştim, insanda farkındalığı oluşturmamız gerekiyor. Bu bağlamda da inşallah, bu sene yüzde 100 oranında yani bütün 62 milyon kullanıcımızın hepsinin de e-devlet şifresinin yanında SMS doğrulamasıyla da sisteme girmesini sağlayacağız. Aynı zamanda e-devlette mobil uygulamamız da çok yoğun bir şekilde kullanılıyor. Bu 3,5 milyar kullanımın yaklaşık olarak yarısı yüzde 42-43 oranında cep telefonundan mobil uygulamamızdan giriliyor; bu sayının daha da artacağını bekliyoruz.

Tabii, biz, diğer ülkelerle kendimizi kıyaslıyoruz. Birleşmiş Milletler endekslerine baktığımız zaman Türkiye, 35 ülke arasında, Avrupa Komisyonunda, Avrupa’da yapılan analizlerde... Bu komisyonlar kendi anketörleriyle kendi denetimlerini yapıyorlar, kesinlikle ve kesinlikle bizim bir dahlimiz yok. E-Devlet Kıyaslama Raporu’nda 35 ülke arasında 16’ncı sıradayız -biraz önce bahsetmiş olduğum gibi, önümüzdeki ülkelerin çoğu nüfus olarak bizden daha küçük ülkeler- ve -biraz önce de bahsettiğim gibi, kullanıcı merkezli anketler yaptığımız için- kullanıcı merkezli kategorisinde de bu 35 ülke arasında 4’üncü sıradayız. Birleşmiş Milletler E-Devlet Gelişmişlik Endeksi’nde -dünyada Birleşmiş Milletler tarafından yapılan endekste de- 193 ülke arasında 48’inci sıradayız. 2022 yılı Kasım ayında da Dünya Bankasının... Dijital Dönüşüm Ofisi olarak bizim Uluslararası birimimiz bütün endeksleri yakından takip ediyor. Bizim amacımız, buradaki sayıların her zaman, her sene biraz daha iyiye gitmesi. Şimdi, şu anda 48-45 rakamlarına takılmıyoruz ama bizim için performans metriğimiz her sene sıramızın yukarı çıkması ve inşallah, yakın bir zamanda da ilk 10’a girmeyi hedefliyoruz. Dünya Bankasının yapmış olduğu bu analizde de bütün dünya ülkeleri arasında 18’inci sırada yer aldık. İnşallah, bundan sonraki yapmış olduğumuz çalışmalarda bu sayılar daha da yukarı çıkacak.

Size başka bir teknolojiyen bahsetmek istiyorum. Şimdi, e-devlet yapısının altındaki en önemli sistemlerden birisi de DETSİS; çoğunlukla bu, bilinmeyen bir teknoloji ama esasında, şu anda nasıl her vatandaşımızın bir T.C. kimlik numarası varsa kamu kurumlarımızın hepsinin bir numarası var. Çünkü dijital altyapıların çalışması için isimleri bilmemize gerek yok, bizim için herkesin bir numarası olması gerekiyor. Nasıl biz e-devlete girerken herkesi T.C. kimlik numarasıyla otantike gösterebiliyorsak aynı şekilde DETSİS de Devlet Sistemleri Teşkilatı Merkezi Kayıt Sistemi. Burada bütün kurumların numaraları öğrenilebiliyor ve şunu söylemem gerekiyor: Eğer şu anda herhangi bir kurumumuz, başka

bir kuruma elektronik yazışma yapabiliyorsa, birbirlerine elektronik posta atabiliyorsa bunu DETSİS numarası sayesinde yapabiliyor. Bu DETSİS numarası sayesinde de bütün kurumlarımız birbirleriyle teknolojik olarak iletişim hâlinde olabiliyorlar.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Başkanım, kamu kurumlarından on-line yazışma yapamayan kurum kaldı mı yani?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Yok.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yüzde 100.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Yüzde 100. Bütün kurumlarımızın EBYS, elektronik belge yönetim sistemleri var ve bütün kurumlarımız birbirleriyle elektronik olarak iletişim hâlinde olabiliyorlar.

Sayın milletvekilleri, Değerli Komisyon üyelerimiz; konuşmam gereken, belki gelecek olarak vizyon projelerimizden biri de bulut bilişim. Tabii, Türkiye’de daha hâlâ bulut bilişim emekleme aşamasında ama biz bu anlamda da kamunun önder olmasını istiyoruz. E-devlet hizmetlerini geliştirmenin yanı sıra e-devletin teknik altyapısını da etkinleştirmeye yönelik çalışmalarımızı yürütüyoruz. Bu kapsamda bu Kamu Bulut Bilişim Stratejisi’nin hazırlık çalışmalarına başladık, bütün kurumlarımızla birlikte kamuyu buluta taşımak istiyoruz. Şimdi, bu stratejiyle kamu kurumlarını kendi veri merkezi ve bilgi sistemi altyapısını kurma yükünden kurtaracağız. Kamunun ihtiyaç duyduğu bilgi işlem kaynaklarını ticari bulut hizmet sağlayıcılarından temin edebilecekler ve böylece daha etkin ve daha hızlı hizmet verebilecek duruma gelecekler. Böylece hem kamunun bilişim altyapısı harcamalarında yüzde 50’ye varan oranlarda bir tasarruf sağlayacağız, aynı zamanda kamunun hizmet kalitesini artıracacağız. Bu stratejinin ülkemize aynı zamanda bölgesel bir bulut hizmetleri merkezi olmasında da yardımcı olacağını düşünüyoruz. Büyük oyuncular dediğimiz Amazon’un, Google’ın, Microsoft’un Türkiye’ye gelmesi anlamında da etkin bir çözüm olacak bir strateji olacağını düşünüyoruz.

Sayın Komisyon üyelerimiz, hep verinin öneminden bahsettim ama gerçekten hepimiz birer veri üreten fabrikaya dönüştük. Bizim bunu anlatabilmek için, verinin ne kadar değerli olduğunu anlatabilmek için kullandığımız bir mottomuz var: “Veriniz kömür olsa bile doğru sınıflandırılarak işlendiğinde elmasa dönüşebilir.” Biz de Dijital Dönüşüm Ofisi olarak kamunun verisini elmasa dönüştürmek istiyoruz.

Şimdi, bu rakamlara baktığınız zaman, dünyadaki veri kümesinin ne kadar hızlı arttığını görebilirsiniz. 2002 yılında yaklaşık 100 gigabayt olan bir veri transferi, anlık veri transferi, saniyedeki veri transferi, 2017’de yaklaşık 400 kat artarak 466 gigabayta ve 2022 yılında 1.500 kat artarak 150 bin gigabayta ulaştı yani artık herkes dünyada veri üretiyor. Ama bu veriyi sadece üretmek ve saklamak değil, bu veriden değer üretme zamanı geldiğini düşünüyoruz ve inşallah, yapmış olduğumuz teknolojik gelişmelerle de veriden değer üreten bir Türkiye’yi gerçekleştireceğiz.

Bu anlamda da önemli şeylerden biri Ulusal Veri Sözlüğü Projemiz. Bu projeyle, Ulusal Veri Sözlüğü Projemizle birlikte ortak bir dil oluşturulacak, ulusal veri envanterimiz hazırlanacak ve verilerimizin standartlaştırılması sağlanmış olacak.

Şimdi, veri dedikten sonra, veriden yapay zekâya bir geçmemiz gerekiyor. Bugün bol miktarda yapay zekâdan bahsedeceğim. Biraz Tesla’nın arabasıyla yapay zekâdan bahsettim ama yapay zekânın ne kadar önemli olduğunu ve geleceğimiz için ne kadar değerli olduğunu kesinlikle anlatmamız gerekiyor. Verinin değere dönüşmesindeki en önemli teknoloji yapay zekâ, yapay zekânın can suyu da veridir. Biraz önce atlı arabayı tanımayan Tesla’nın atlı arabayı tanımmasının tek sebebi o verinin olmamasıydı, o veri olsaydı... Yapay zekâ teknolojileri insan gibi değildir, yorulmazlar, uyumazlar,

yemezler, içmezler ama onları sürekli veriyle beslemeniz gerekiyor. Ne kadar fazla veriyle beslerseniz, yapay zekâ o kadar akıllı oluyor, o kadar hızlı cevap verebiliyor. Yapay zekâda olmazsa olmazımız ise Türkiye'nin verisinden Türkiye'ye değer üretebilmek, yerli ve millî yazılımlar geliştirerek ülkemize katkı sağlamaktır. Yapay zekâyı özellikle gençlerimize anlatırken verdiğimiz de bir örnek var, bu örnek bizim topraklarımıza ait bir örnek. Gerçekleştirdiğimiz her sunumda gençlerimize soruyorum: “Yapay zekâ, cebinizde, biliyor musunuz? Yapay zekâyı hep cebinizde taşıyorsunuz.” diyorum ve bu soruma herkes aynı cevabı veriyor, cep telefonlarını çıkartıyor. Ama gerçekten de cep telefonu değil bunun cevabı, cevap maalesef cep telefonu değil, hepimizin cebimizde taşıdığı 10 TL'nin üzerindeki fotoğrafta. 10 TL üzerindeki fotoğrafta, hepimizin de yakından bildiği bilim adamımız Cahit Arf var. Cahit Arf, bugün yapay zekâ disiplininde kullanılan en önemli sorulardan birine 1959 yılında cevap bulmaya çalıştı, Erzurum'da bir kongrede. Cahit Arf'ın sorduğu soru şuydu: “Makineler düşünebilir mi?” ve “Nasıl düşünebilir?” İşte, bu soruya bizim topraklarımızda 1959 yılında cevap bulunmaya çalışıldı. İsterseniz gelin, hep beraber Cahit Arf'ı dinleyelim.

(Video gösterimi yapıldı)

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, 10 TL'yi konuşturduk, Biz 10 TL'deki Cahit Arf'ı konuşturduk. Şimdi, bu kullandığımız teknoloji “deepfake” teknolojisi, yapay zekâ teknolojisi. Hem neler yapılabileceğini göstermek için Komisyonumuza böyle bir örnek sunmak istedik. Ama gördüğünüz üzere, Cahit Arf'ın sesi benim sesim çünkü biraz önce de anlattığımız gibi, Cahit Arf'ın dijital anlamda sesi olmadığı için. Biraz önce de bahsettiğim gibi, yapay zekânın olması için veriye ihtiyaç var. Eğer benim elimde Cahit Arf'ın konuşmaları, videoları olsaydı buradan bir sentetik veri üreterek Cahit Arf'ı konuşturabilirdim de kendi sesiyle. Ama o veri olmadığı için ben kendimi dublör olarak kullandım, benim sesimi kullandık ama bu Cahit Arf'ın bir konuşmasıydı. Gördüğünüz üzere, yüzünü, hareketlerini 10 TL'nin üzerine yapıştırıp 10 TL'yi konuşturan bir ofis olduğumuzu da söylemek istiyorum.

Bu anlamda, yapay zekânın önemi bizim için çok değerli.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Başkanım, dünyada ilk söyleyenlerden biri mi Cahit Arf?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Daha önce de söyleyenler var yani daha geçmişe gidiyor ama makinelerin düşünebilmesi anlamında soruyu sorma anlamında ilk. Zaten, biliyorsunuz, en önemli şeylerinden biri Cahit Arf'ın, denklemi, Arf “equation”. Burada da paramızın üzerinde zaten denklemimiz de var.

Şimdi, yapay zekâ bizim için niye değerli? Düşünebilen cihazlar artık bilim kurgu filmlerinde olduğu gibi bir kıyamet senaryosu değil, aksine, hayatımızın her alanını daha yaşanabilir kılacak, daha ferah kılacak etkiler bırakmak için yapay zekâ her yerde diyoruz. Yapay zekâ teknolojileri bugün sağlıktan tarıma, güvenlikten oyun teknolojilerine, hatta sanata kadar -hepimiz dijital sanatta yapay zekâyı kullanıyoruz- birçok alanda yer almaya başladı. Yapay zekâya temelde insan gibi karar veren bilgisayarlar ve yazılımlar ve donanımlar diyebiliriz ama “insan gibi” insanın birebir aynısını yapamaz. Bu, çok basit bir anlatım ama bence bir şekilde hissettiriyor insan gibi karar veren bilgisayar ve makineler. Bu yazılımlar çevreden toplanan dijital verileri işleyerek çalışır çünkü eğer dijital veriniz yoksa biraz önce nasıl Cahit Arf'ı konuşturamadığım gibi yapay zekâyı da konuşturamazsınız. Bu anlamda baktığımız zaman biz yapay zekâyı bir sonraki dönemin dönüşümü olarak görüyoruz. Günümüzde yapay zekâ teknolojileri araçlardan haberleşme sistemlerine, sağlıktan güvenliğe, cep telefonlarımızdaki sesli asistanlardan akıllı saatlerimize, endüstriyel otomasyonlardan bankacılık hizmetlerine kadar birçok yerde kullanılıyor.

“Peki, yapay zekâ neden önemli?” dediğimiz zaman; 2030 yılına gelindiğinde tek başına yapay zekânın 15 trilyon dolarlık bir ekonomik büyüklüğe ulaşması bekleniyor, tek başına ve aynı zamanda, önümüzdeki dört yıl içerisinde kurumsal yazılımların hepsinde yapay zekâ olacak. Yapay zekâ, iş ve üretim süreçlerinde üretkenliği artıracak yani rekabetçi olmak istiyorsak yapay zekâ olmazsa olmazımız. Ve yeni pazarlar oluşturacak; küresel değer zincirleri, yapay zekâ başta olmak üzere dijital teknolojiler doğrultusunda yeniden şekillenecek. Dolayısıyla küresel sistemin kuralları değişiyor ve biz de bu küresel sistemin kurallarından daha büyük bir pay almak istiyoruz. Yapay zekâyı da bu nedenle küresel, dijital devrimin bir sonraki dalgası olarak görüyoruz. Bir dijital devrim yaşanıyor ama bundan sonraki dalgası kesinlikle ve kesinlikle yapay zekâyla olacak. “Türkiye’nin önündeki yapay zekâ fırsatları neler?” dersiniz yapay zekânın can suyu dijital veridir ve ülkemiz dijitalleşme anlamında ve nüfus anlamında çok değerli, yüksek bir sayıda olduğu için bu veriyi üretebilecek ama bu veriden bir değer üretebilecek algoritmaları da geliştirebilecek potansiyele sahip. Dünyadaki veri hacmi, hızla ilerliyor; son otuz yılda toplam üretilen veri hacmi geçen sene itibarıyla bir senede üretilen veriyle aynı miktarda. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına girdiğimiz bugünlerde kritik teknolojilerin yerleştirilmesinin de gelecek yüz yılımızda da kaderimizi belirleyeceğini düşünüyoruz. Bu bağlamda bu verileri bir değere dönüştürmek istiyoruz yani buna da yeni bir tekno ekonomik atılım zamanı geldiğini düşünüyoruz. Bu kapsamda yapay zekâ alanı da Türkiye için bir tercih meselesi değil, bir zorunluluktur diyoruz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, bu fırsatlardan ülkemizin adına en üst seviyede faydalanmak için size biraz önce de dağıtmış olduğum gibi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız iş birliğinde Türkiye’nin ilk ulusal yapay zekâ stratejimizi de yayınladık. Stratejimiz, dijital Türkiye vizyonumuz ve Millî Teknoloji Hamlemiz doğrultusunda hazırladık ve bu vizyonumuz da çok basit: Müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle sadece Türkiye için değil, küresel ölçekte değer üretmek olarak belirledik. Müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir bir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek. Yapay zekâ stratejimizde 6 tane stratejik önceliğimiz var, bu öncelikler: Yapay zekâ uzmanları yetiştirmek, araştırma ve girişimciliği, yenilikçiliği desteklemek, kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişimi kolaylaştırmak, sosyoekonomik uyumu hızlandıracak düzenlemeler yapmak, uluslararası düzeyde iş birliklerini güçlendirmek, yapısal ve iş gücü dönüşümünü hızlandırmak ve bu 24 amaçla ve 119 tedbir olarak belirledik bu stratejimizi de ama çok önemli hedeflerimiz var, bu hedeflerimizin en önemlisi de inşallah 2025 yılına geldiğimiz zaman yapay zekâ alanında 50 bin istihdama ulaşmak istiyoruz. Bu yapay zekâdan oluşan istihdamların bazıları veri analisti olacak, bazıları algoritmacı olacak, bazıları yazılımcı olacak ama eğer biz bu, 2025’te 50 bin istihdamı yakalayabilirsek bu 15 trilyon dolarlık ekosistemden, bu marketten çok büyük bir pazar payına sahip olabiliriz. Ve aynı zamanda ülkemizin yapay zekânın tek başına Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya katkısını yüzde 5’e çıkarmayı hedefliyoruz 2025 yılında.

Bunun yanında lisanüstü mezun sayımızı 10 bine... Şu anda birçok üniversitemizde lisanüstü bölümler açılıyor, 10 bine çıkartmayı... Uluslararası Yapay Zekâ Endekslerinde de ilk 20 ülke arasına girmeyi hedefliyoruz.

Şimdi, yapay zekâdan bahsettim, birkaç video gösterdim, biraz daha eğlenmek için diyelim güzel size birkaç tane video göstermek istiyorum. Şimdi, görmüş olduğunuz şey yapay zekâ teknolojilerinin nasıl kandırılabilirliğine dair bir örnek. Hepimiz insan olarak bu resmi gördüğümüz zaman bu eğer bir hız göstergesiye hepimiz direkt olarak bunu “35” olarak görüyoruz değil mi? Çünkü insan yorumlayabiliyor, insan inisiyatif alabiliyor. Peki bu herhangi bir görüntü işlemi yapay zekâ sisteminin bunu 85 olarak algıladığını söylesem size. Peki, siz bu sistemi bir arabada kullanırsanız ve bunu 85

olarak algılayan bir arabanız trafik cezası yese; şimdi trafik cezasını kim ödeyecek? Sürücü mü, bunu yanlış algılayan yapay zekâ mı veya yapay zekâyı üreten şirket mi? Bu bağlamda baktığınız zaman yapay zekânın hâlâ kandırılmasının çok mümkün olduğunu söyleyebilirim.

Size bir tane daha video göstermek istiyorum çünkü yapay zekâyı gözümüzde çok büyütüyoruz ama hâlâ yapay zekânın gidecek çok yolu olduğunu söylemek istiyorum. Şu anda görmüş olduğunuz gerçek bir olay, 1 araba 2 şeridi kaplayacak şekilde yan yatmış. Gördüğünüz gibi, eski arabalar, insanların kullandığı arabalar etrafından, kenarından kaçabiliyorlar. Gördüğünüz gibi, 1 tane akıllı araba frene bile basmıyor ve direkt arabaya çarpıyor. Şimdi, diyebilirsiniz ki: “Bakin, kamyonlar var, eski püskü arabalar var, hepsi şerit değiştirip yoluna devam edebilirken teknolojik bir araba olan bu araba niye çarptı?” Çünkü biraz önce de bahsettiğim gibi veri çok değerli. Hiçbir zaman bu algoritmaya 1 arabanın 2 şeridi kaplayabileceği söylenmemiş, her zaman tek şeritte 1 araba olduğu düşünülmüş ve aynı zamanda 2 şeritte 1 arabayı görünce de hiçbir şey anlayamadığı için, hani bilgisayarlarda biz deriz ya mavi ekran, bir mavi ekran çıkmış, frene bile basmamış, direkt çarpmış.

Bu da gerçekten, yapay zekâyla ilk ölümlü kazalardan biri. Burada da bir tane kontrol sürücüsü var ama elindeki cep telefonuyla uğraşıyor, araba kendi gidiyor ve gördüğünüz gibi, bir anda heyecan yapıyor. Burada da bir bisikletliye çarpıp ölümüne sebep oluyor bu yapay zekâ algoritması. Onun sebebi de açıklandı çünkü ışıklardan dolayı karanlık bir ortam, yarısı görünebiliyor bisikletin ve insan verisi genelde, yapay zekâ algoritmasında 1,5 metre ile 2 metre olarak belirlenmiş. Şimdi, yarım bir insan olmayacağı için yapay zekâ orada bir insanın olduğunu anlayamıyor ve o vatandaşta çarpıyor.

Şimdi, bu örnekleri vermenin en önemli sebeplerinden bir tanesi de bu tür teknolojilerin geliştirilmesi için verinin ne kadar değerli olduğunun ve her ülkenin kendi verisini oluşturup kendi “database”nin olması gerektiğinin farkındalığını yaratabilmek için.

Bir başka konumuz da trafik ışıkları. Burada gördüğünüz gibi gene bir teknolojik alet trafik ışıklarını yutuyor gibi gözüküyor. Trafik ışıklarının normalde sabit olması gerekiyor ama komik tarafı, kamyon arkasında trafik ışıkları taşıyor. Öndeki araba trafik ışıklarını taşıyan bir kamyonu sanki trafik ışıkları kendine doğru geliyormuş gibi algılıyor ama bir insan olsa bunu görüp hemen kafasını kaldırır “Ya bu bir kamyon, üstünde de trafik ışıkları var.” der ama yapay zekâ bunu algılayamıyor çünkü dediğim gibi, yapay zekânın yorum yapabilme kabiliyeti öğrendikleriyle sınırlı.

Bu bağlamda baktığımız zaman, bir son örnek daha vermek istiyorum çünkü Amerika’da yakın bir zamanda gerçekleştirilmiş bir olay; polis arabası bir arabayı takip ediyor, yaklaşık olarak on beş dakika takip ediyor, bu sırada sürücüsü uyuyor ama araba devam ediyor. Polis arabası arkadan siren çalıyor, arkadan sıkıştırıyor ve on beş dakika boyunca, filmleri araştırmayacak bir şekilde kovalıyor arabayı ve en sonunda kullanıcısı diyor ki: “Ben uyuyordum, ben sizi duymadım.”

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sürücüsüz araç mı o?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Bu sürücüsüz araç, önde oturuyor ama sürücüsüz olarak kendisi gidiyor araba.

Şimdi, bu durumda trafik cezasını kim yiyecek? “Ben uyuyordum, benim hiçbir şeyden haberim yoktu.” deyip trafik cezasından kurtulacak mıyız? Bu anlamda baktığımız zaman algoritmayı yazan kişi mi... Verilen kararlarda herhangi bir sorun olduğu zaman, sorumluluğu kimin, ne kadar alacağının belirlenmesi gerekliliği hâlâ açık bir soru çünkü bu algoritmayı yazan kişi mi sorumlu, bunu satan şirket mi, yoksa araçtaki sürücü mü sorumlu ya da bu suç paylaştırılmalı mı? Paylaştırıldığı zaman hangi oranlarda paylaştırılacak? Peki, ya bir ülkede geliştirilen yapay zekâ sistemi başka bir ülkede satıldıysa suçlu hangi ülkenin kanunlarına göre yargılanacak? Maalesef, şu anda bu soruların cevabını ne biz ne

OECD ne Birleşmiş Milletler biliyor. Bu anlamda baktığınız zaman, nasıl nükleer santrallerde, nükleer enerjide uluslararası bir norm varsa, yapay zekâ konusunda da uluslararası bir normun oluşturulması... Avrupa Birliği ve OECD gibi uluslararası kuruluşlarda bu alanlarda yapılan çalışmalara biz Ofis olarak çok yoğun bir şekilde katılım sağlıyoruz ve bu konuyu da yakından takip ediyoruz.

Tabii, bu arabalar problemli olabilir ama Türkiye'nin gözdesi bir araba olan Togg'un böyle sorunları olmayacak. Türkiye vizyonu yollarda olacak olan ve akıllı sistemler bütünü olan yerli ve milli aracımız Togg'da inşallah, bu sıkıntıları görmeyeceğiz. Sürekli çevresiyle etkileşimde bulunan sistemi olan Togg, alışık olduğumuz ve bu zamana kadar kullandığımız araçlar gibi birbirleriyle sadece korna veya sinyal gibi şekillerle konuşmuyor. Yeni nesil araçların en önemli özelliği "Vehicle-to-everything" dediğimiz yani araçtan her şey olan iletişimle, etrafıyla sürekli iletişim hâlinde olan bir teknolojisi var. Bu Togg'un en önemli özelliklerinden biri -biz hep bunu araç olarak görüyoruz ama- içinde olan yapay zekâ teknolojisi. Arabanın içine girdiğiniz zaman Togg görüntü işleme yaparak sizin hangi modda olduğunuzu anlıyor, üzgünseniz size eğlendirici şarkı çalıyor, eğer mutluyusanız sizi biraz daha rahat tutacak bir şarkı çalıyor.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Bizim hanım da onu yapıyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Aynı zamanda, Togg'un başka özellikleri de var: Mesela, arabaya girdiğiniz zaman görüntü işlemeyle sizin nabzınızı ölçüyor, nabzınıza göre de uyuyor musunuz veya kalp krizi mi geçiriyorsunuz gibi teknolojileri de var. Yani, Togg bir akıllı cihaz esasında, bir akıllı cihaza takılmış 4 tane tekerlek diyebiliriz.

Şimdi, bu Togg'un dışında, bizim yapay zekâyla yapmış olduğumuz projeler de var. Bunlardan da bir tanesini örnek vermek istiyorum, yapay zekâ çalışmalarımız sadece bununla sınırlı değil. Size yine bir veriden bahsetmek istiyorum: Türkiye'de MR cihazı başına düşen görüntü sayısı 12.462, OECD'de ortalama 5.191. Bu ne demek oluyor? Türk vatandaşımız, bizler MR çekirtmeyi çok seviyoruz. Tabii, MR çok çektiğimiz için de bizim için değerli olan şeylerden biri de dijital veri. Biz de bu MR verisini nasıl değere dönüştürebiliriz diye Gazi Üniversitesiyle birlikte bir çalışma gerçekleştirdik. Gazi Üniversitesiyle oluşturduğumuz bu çalışmanın en önemli çıktısı, biz doktorların yerini almak istemiyoruz, doktorlara destek olmak istiyoruz; bu bir karar destek sistemi. Almış olduğumuz bu MR verileriyle bir yapay zekâ algoritması geliştirdik ve bir doktor yerleştirdik. Bu doktor 5 ile 10 saniye arasında -yapay zekâ sistemi- beyin MR'ında bir anormallik olup olmadığına, bir hastalık olup olmadığına karar veriyor. Bunun da birçok canlı şahidi var, bu örneklerden bir tanesi de -projemiz sayesinde sadece doktorlarımızın işlerini kolaylaştırmadık, bu bir canlı olay- bir vatandaşımız, bu teyzemiz, hasta teyzemiz MR cihazında MR'ını çektirirken bizim sistemimiz bir uyarı veriyor ve doktora giden uyarı sayesinde doktorumuz daha teyzemiz MR cihazından çıkmadan bir biyopsi yapılması gerektiğinin farkına varıyor. Şimdi, normalde bu süreç dijitalleşmeseydi ne olacaktı? Bu MR raporunun en az bir hafta veya iki hafta radyolog tarafından yazılması beklenenecekti. Radyolog raporu yazdıktan sonra doktorun, cerrahın bir karar vermesi gerekenecekti. Onun yerine, daha hanımefendi MR cihazından çıkmadan bile bu vatandaşımızın hizmeti veya biyopsisi hızlı bir şekilde yapılmış oldu ve bu karar destek sistemiyle beraber, yine sonuçta kararı doktor verdi ama doktorun önüne daha acil hastaları daha erken getirme gibi bir çözüm üretmiş olduk. Bu sistemi şu anda Gazi Üniversitesinde, Ankara Üniversitesinde, Bursa'da ve Erzincan'da uyguluyoruz ve inşallah, bunu da bütün Türkiye'ye yayacağız. Bu bizim Dijital Dönüşüm Ofisi olarak sağlık verisinden nasıl bir karar destek sistemi çıkartılabiliğin örneğiydi.

Bundan sonra da... Tabii, doktorlarımız da çok memnun olduğu için bu projeyi biz, biraz daha evirdik ve “Sayısal Göz Projesi” hâline getirdik. Bizim doktorumuz yok, bizim çalışanlarımızın hepsi ya mühendis ya da doktoralı bilgisayar mühendisleri ama doktorlarımız bize veriyi veriyorlar ve hepimiz doktorlarımızın sayesinde yarı doktor olduk diyebiliriz, şu anda çok sağlam MR datası okuyabilecek durumdayız esasında. Sonra doktorlarımız dedi ki... Bu projeleri yaparken bizim bazı doktorlarımızın karaciğer verisi vardı, bazı doktorlarımızın mamografi verisi vardı; bu verilerle de şu anda projeler gerçekleştiriyoruz.

Aynı zamanda, yapay zekâyı nerede kullanıyoruz dersenez, Gençlik ve Spor Bakanlığımızla birlikte yetenek avcılığı konusunda da kullanıyoruz. İnsanlarımızın ve gençlerimizin yeteneklerini yapay zekâ teknolojisiyle denetleyip takibini yapabiliyoruz.

Bunun dışında, tabii, yenilikçi teknolojiler üzerinde de çok yoğun bir şekilde çalışıyoruz. Hepimizin yakından takip ettiği Blokzincir teknolojisi konusunda Türkiye’de bir ilki gerçekleştirdik. Türkiye’nin ilki “Digiathon”unu, “Hackathon”unu gerçekleştirdik ve Blokzincir teknolojisiyle e-devleti entegre eden ilk yarışmaydı bu. Gençlerimizle bir kampa girdik diyebilirim, otuz saat boyunca gençlerimiz fikirlerini hayata geçirdiler ve bu otuz saat boyunca, Blokzincir teknolojisiyle e-devleti nasıl entegre edecekleri konusunda bize fikirler sundular ve biz inşallah bu fikirleri e-devlette hayata geçireceğiz.

Bir diğer konu da Blokzincir teknolojilerinin en önemli teknolojilerinden birisi de hepimizin yakından takip ettiği, dijital sanatın da içinde olan, İngilizcesi “non-fungible token” olan NFT teknolojisi. Şimdi, bu konuda biz Türk Dil Kurumuyla birlikte bir çalışma yaptık. Belki geçmişe bakarsak bu konunun en güzel örneklerinden biri, ilk çıktığı günlerde -belki filmlerde de görmüşsünüzdür- ülkemizde “computer” olarak kullandığımız kavramı doğru bir şekilde Türkçe’ye çevirerek “bilgisayar” ismini vermiştik ve şu anda artık hiçbirimiz “computer” veya “komputer” demiyoruz, kesinlikle ve kesinlikle “bilgisayar” diyoruz. Biz de “non-fungible token”ı anlatabilmek için Türk Dil Kurumuyla beraber ismini çalıştık ve “non-fungible token”ın, NFT’nin ismini “Nitelikli Fikri Tapu” olarak koyduk, N, F ve T harflerini gösterdiği için çok da uygun oldu. “Nitelikli” teknolojik olduğunu gösteriyor, “Fikri” bir altyapısının olduğunu gösteriyor ve “Tapu” da sahipliği gösteriyor. Tabii, bunu sorarken de gençlerimize sorduk, sosyal medyada biz çok analizler yaptık. Bir espri olarak da o zamanlar bunu sordüğümüz zaman Galatasaray’ın durumu iyi değildi, bir tane gelen yorumlardan birisi de “Neredesin Fatih Terim?”di, ona da NFT harfleri uyuyor ama biz onu seçmedik. “Neredesin Fatih Terim?” ne yazık ki “Non-Fungible Token”ın bire bir aynısı olmaz.

Şimdi bu yeni çıkacak şeyden bahsettikten sonra tabii dijitalleştik, e-devlette bütün verilerimizi dijitalle attık, aynı zamanda yapay zekâyı onları bir değere dönüştürdük, bundan sonrası da onları nasıl koruyacağımız. Bizim için siber güvenlik olmazsa olmaz. Nasıl sınırlarımızı, askerlerimizi koruyorsak bizim siber güvenlikte de siber kahramanlara ihtiyacımız var, bu bağlamda da çok yoğun çalışmalarımız var. Şunu da söylemem gerekiyor, dünyadaki küresel riskler anketlerinde siber saldırılar nükleer savaşlardan daha önde, dünyada artık en fazla yapılan saldırı şekli siber saldırı ve şunu hiçbir zaman unutmamamız lazım, en kolay kaçış yöntemi asla bizim başımıza gelmeyeceğine inanmaktır. Kesinlikle ve kesinlikle siber saldırı başımıza gelecek. Dijital dünyaya giren herkesin başına siber saldırı gelecek, bundan kaçış yok. Dünya üzerinde siber saldırıya uğramayan veya “hack”lenmeyen ülke kurum veya büyük ölçekli bir şirket bulunmamaktadır yani herkes “hack”leniyor. Herkes “hack”lenebiliyor ama performansımız nedir? “Hack”lendiğimizde hızlı bir şekilde farkına varmak ve bunun önlemlerini alabilmektir. Geçmişte daha sade yöntemlerle yapılan siber saldırılar artık ülkeler seviyesinde, daha otomatize, devletler seviyesinde ve daha sık ve karmaşık bir şekilde yapılıyor. Kritik altyapı, sistem ve hizmetlerin kısmen ya da tamamen devre dışı bırakılması, ülkelerin toplumsal düzenini bozma ve

milli güvenliğini tehlikeye sokma potansiyeline sahip. Üstelik bu yeni savaş ortamında, kilometrelerce uzaktan daha az kaynakla daha az riskle ve daha kısa zamanda, daha fazla saldırı yapılabilir. Bu bağlamda baktığımız zaman, bizim için siber güvenlik olmazsa olmaz ama şunu da bilmemiz gerekiyor, sorunu doğru tespit etmemiz gerekiyor.

Siber güvenliğin en zayıf halkası insandır. İşte, bu insana yönelik çalışmalar yapmamız gerekiyor. Siber saldırı planlayan unsurların büyük veri destekli yapay zekâ algoritmalarıyla teknolojiyi daha zeki ve etkili saldırı için kullanması yenilikçi savunma yaklaşımlarına duyulan ihtiyacı da artırdı. Genelde yapılan saldırının yüzde 85'i sosyal mühendislikle insanın bilgilerini ele geçirerek başlıyor. Teknolojiyi kurcalamak, teknolojiyi ele geçirmek yerine insanın kullanıcı adı ve şifresini ve insanın bilgilerini ele geçirmek daha kolay ve bunu da kendi elimizle yapıyoruz, ortalama saldırısı dediğimiz saldırılarla. Bu anlamda, bu halkayı güçlendirmenin yolu da siber güvenlik bilincine sahip bireyler yetiştirmekten geçiyor.

Tabii, sadece sistemler mi “hack”leniyor dersanız yeni bir konu var, insan “hack”lenebilir mi sorusuna da cevap vermemiz gerekiyor. Siber güvenlik, artık sadece sistemlerin üzerinde değil insanların üzerinde de dijital aletler kullanılıyor. Bu insan “hack”lenebilir mi sorusu artık bir ütopya değil. Hepimizin yakınları var ve yakınlarının belki bir dijital pıl takma olasılığı var ve bu pillerin çoğu da cep telefonlarıyla bağlantı kurabiliyor. Bu kalp pilini acaba bir hacker ele geçirirse veya yanlış olan bir sinyalle hastamıza kalp krizi geçirtilirse yani insan “hack”lenebilir mi sorusunun cevabı ortaya çıkmış olmaz mı? Bu bağlamda baktığımız zaman, özellikle nesnelerin internetiyle birlikte siber güvenlik boyutunu sadece sistemleri ele geçirmek değil, insanları ele geçirme boyutunu da ele almanız gerektiğinin farkındayız.

Tabii, bu yeni nesil saldırılarda soru şu: Bu saldırganlar siyah şapkayı mı takacak, beyaz şapkayı mı takacak? Çünkü hepimiz “En iyi savunma saldırıdır.” derken devletlerin de beyaz şapkayı takan saldırganlara ihtiyacı var.

Tabii, siber saldırıda yapay zekânın siber güvenlik alanında uzmanlık kazanırken takacağı şapkanın da önemi eğer bu insan değil de yapay zekâ olursa kesinlikle ve kesinlikle daha zorlu bir rakip olabileceğini düşündüğümüz için beyaz şapkayı takmasının doğru olduğunu düşünüyoruz.

Peki, biz Dijital Dönüşüm Ofisi olarak ne yaptık dersanız? Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi’ni hazırladık, sizlere de dağıtmış olduğumuz bu rehberde kamu kurumlarımızın uyması gereken kriterlerin hepsini yazdık. Şimdi, bu, öncelikle bir Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından bir genelgeyle bütün kamu kurumlarına iletili. Bu genelgede, kritik altyapıları taşıyan kamu kurumlarımızın uyması gereken 21 tane ana madde, tedbir vardı. Tabii, 21 madde bu iş için yeterli değildi, biz de buna uygun olarak bir rehber hazırladık. Bu 21 maddeyi adım adım açtık ve size göstermiş olduğumuz, vermiş olduğumuz bu rehberi yayımladık. Tabii bu rehberi yayımladıktan sonra kamu kurumları “Bunu okuduk, anladık ama nasıl denetleyeceğiz.” dediler. Bunun için de biz bir denetleme rehberi oluşturduk. Bu denetleme rehberini oluşturduktan sonra onları kamu kurumlarımızla da paylaştık, bu da Denetim Rehberi. Sonra Denetim Rehberi’ni yaptıktan sonra kamu kurumlar dediler ki: “Bunu kim yapacak?” Tabii, bunun üzerinde biz de Türkiye Standartları Enstitüsüyle beraber bir eğitim hazırladık ve Türkiye’de şu anda 14 tane özel şirket veya kurum bu denetimleri yapabilecek sertifikaya sahip oldu. Yani önce rehberi yayımladık yani ilacı koyduk, arkasından ilacı uygulayacak doktorları yetiştirdik diyebiliriz ve şu anda, kamu kurumlarımız, bu rehber ve bu denetim rehberine uygun olarak bu şirketler aracılığıyla sertifikaya edilmiş, onaylanmış, TSE tarafından onaylanmış şirket tarafından denetleniyor. Amacımız, bütün kamu kurumlarının belli bir seviyede bu siber güvenlik farkındalığını oluşturabilmek. Rehberle kazanacağımız şeyler: Siber saldırılara karşı mukavemetimiz artacak, kritik verilerimizin güvenliğini

sağlayacağız, ülkemizin verisinin ülkemizde kalmasını sağlayacağız, veri mahremiyeti kültürünü sağlamlaştırmaya çalışıyoruz ve aynı zamanda yerli ve millî çözümlerle mükerrer yatırımların önlenmesini sağlayacağız.

Şimdi, bunun dışında, TEKNOFEST’te siber güvenlik yarışmalarının hepsini biz gerçekleştiriyoruz. İsmimizi de “Hack” koyduk. TEKNOFEST’ler İstanbul’da olduğu için “Hack” İstanbul’daydı. Gaziantep’te yaptığımız zaman “Hack Zeugma” yaptık, bu sene de “Hack Karadeniz” yaptık. Tabii, bizim için en önemli şeylerden biri insan kaynağına erişim. Yarışmamıza katılan bütün arkadaşlarımız belli bir süre sonra bizim Ofisimizde çalışan personelimiz oluyorlar. Bence en iyi insan kaynağı bulma yöntemi yarışmalar yapmak. Bu yarışmalarda başarılı olan arkadaşları sisteme dâhil ediyoruz. Bu seneki yarışmamız biraz daha farklıydı. Zonguldak’ta gerçekleştirdik. Sağ olsun, Zonguldak’taki kamu görevlilerimiz de bize çok yardımcı oldular, Zonguldak şehrini bir siber şehre çevirdik. Bu arkadaşlar koştular, değişik yerlerdeki siber zafiyetleri buldular, en son zodiac bota binip bir yerde 2 siber saldırıyı ele geçirdiler. Bu yarışmanın amacı, tamamen ve tamamen siber güvenliğinin ne kadar eğlenceli olduğunu ama ne kadar da zararlı olabileceğini gösterebilmektir. En son bu yakalamış oldukları siber zararlı kişilerden birisi Sayın Sanayi Bakanımız Mustafa Varank’tı, birisi de bendim. Böyle bir espri de yaptık, sonunda bizi yakaladılar siber güvenlik ekipleriyle beraber. Ama sonuç da neydi? Zonguldak şehrini ele geçiren hackerlar, sonuçta araya araya, yarışmadaki etapları geççe geççe bizi ele geçirmiş oldular ve böylece, şu ana kadar kendilerinin de söyledikleri “Hayatlarında böyle bir yarışmayı...” Çünkü arabaya binip, bisiklete binip, zodiac botlara binme durumunu... Tabii, biz heyecanı daha da fazla yaptıralım diye, en sonunda TEKNOFEST’te bu arkadaşları bir de helikoptere bindirdik yani hayatlarında yaşamadıkları adrenalinini de yaşamış oldular.

Bunun dışında, biz ilkökul, ortaokul ve liselerde siber zekâ yarışması yapıyoruz. Bu, Millî Eğitim Bakanlığıyla yapmış olduğumuz çok büyük bir proje. Şu ana kadar 3 milyonun üzerinde son üç senede katılım oldu. Biz, ilkökulda ayrı bir yarışma, ortaokulda ayrı bir yarışma ve lisede ayrı bir yarışma... Ve illerde de çok ilgi çekiyor. Bildiğimiz bir bilgi yarışması gibi ve değişik sorularla, bu nasıl “Kim Milyoner Olmak İster?” yarışması varsa televizyonlarda biz de aynı yarışmayı siber güvenlik temasıyla yapıyoruz ve başarılı olan arkadaşlara, en hızlı cevap veren arkadaşlara da ufak hediyelerimiz oluyor. Böylece, ilkökuldan başlayarak siber güvenlik farkındalığını artırıyoruz.

Bunun yanında, biz eğitime çok önem veriyoruz ve Türkiye’de ve dünyada belki de bir ilktir; Türkiye’nin ilk siber güvenlik meslek lisesini açtık. Şimdi, meslek lisesi deyince, siber güvenlikle birlikte gitmiyordu, genelde daha düşük teknoloji işleriyle meslek liseleri açılıyordu ve bu meslek lisesinin önemli bir özelliği de bir binası yok. Bu çok farklı bir şekilde -inşallah, sizleri de gezdirmek isterim veya TOGG’a gittiğinizde de İstanbul Teknoparka gitmenizi isteriz- İstanbul Teknoparkta bize Teknoparkın bir katında 4 tane oda verdiler. Biz bu 4 tane odayı meslek lisesine çevirdik. Artık meslek liselerinin illa bir afişi, evi, binası olmasına gerek yok. Bu 4 tane odayı liseye çevirdik ve bu arkadaşlar öğlen yemeklerini o teknoparktaki mühendislerle beraber yiyorlar, bir sorunları olduğu zaman kapıyı dışarı açıp yandaki şirkete gidip soru soruyorlar ve böylece hem eğitim alıyorlar hem de Teknoparkın içindeki “startup” ekosistemiyle beraber, onlarla hemhâl oluyorlar ve onlarla beraber gerektiği zaman da staj yapıyorlar. Arkadaşlar çok başarılı, en son yaptıkları da orta alanda bir tost makinesi varmış, onu “hack”leyip bedava tost bile yiyorlar, bu arkadaşlar çok başarılı bu alanda baktığımız zaman.

Tabii, bununla yeterli kalmadı, bu meslek lisesinde şunu söylemem lazım: Son üç senede meslek lisesine almış olduğumuz öğrenciler yüzde 1’lik dilime girecek öğrenciler yani bu arkadaşlar fen lisesine gitmek yerine meslek lisesine geliyorlar, bu da yatılı bir meslek lisesi. Türkiye’de fen lisesine de gitsin arkadaşlar ama bizim kaliteli, yüksek puan almış öğrencilere de ihtiyacımız var. Yüzde 1’lik dilime giren arkadaşlar bu meslek lisesine giriyor, sadece ve sadece 30 kişi alıyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – 30 kişi.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – 30 kişi alıyoruz.

İlk sene sadece İngilizce eğitimi veriyoruz, arkasından bu “startup”taki ve bizim arkadaşlarımız teknik eğitimler de veriyor, normal lise eğitimlerini de alıyorlar ama çok yoğun bir şekilde siber güvenlik eğitimi alıyorlar. İnşallah, bu arkadaşlar bizim için “ara eleman” değil “aranan eleman” olacaklar. Bunları da siber liseden başlayarak eğitmeye başladık. Bunun bir üst seviyesine çıktık, YÖK’le yapmış olduğumuz bir anlaşmayla birlikte, artık siber güvenlik meslek yüksekokulları açmak istiyoruz. Meslek lisesi açtık, bir üst seviyede iki senelik meslek yüksekokulları açarak... Gene bunları da teknoparklarımızın içinde açacağız çünkü biz eğitim ile hayatın birlikte olmasını istiyoruz ve teknoparklarda açacağımız meslek yüksekokullarıyla beraber, inşallah, aranan elemanlar yetiştirmek istiyoruz.

Bunun dışında, biz farkındalık yaratmak için -belki torunlarınız veya çocuklarınız vardır- Rafadan Tayfa’nın Dijital Tayfa’sını yaptık, 10 bölümlük Dijital Tayfa ve bu Dijital Tayfa’yla beraber gençlerimize, çocuklarımıza dijital teknolojileri anlattık; güvenli internet nedir, siber zorbalık, nedir bunları anlattık. Şunun farkına vardık: Gençlerimizle, çocuklarımızla beraber anne babaları da izliyor videoları; anne babaları da bu yönle eğitilmiş olduk. Bu anlamda da başarılı bir proje oldu.

Ben hızlanıyorum Sayın Başkanım, biraz fazla konuştum gibi de.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Estağfurullah, buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, biz sadece...

Sayın Komisyon üyemiz, değerli milletvekillerimiz; DİİB diye bir projemiz var. Biz Avrupa Birliğiyle entegre olmak istiyoruz. Avrupa Birliğinin en son teknolojisi de Dijital Avrupa Programı. Bu Dijital Avrupa Programı’na da inşallah Türkiye, bu ay imzasını atacak ve Dijital Avrupa Programı’na girmiş olacağız. Biz nasıl Horizon 2020 projelerine girdiysek, Türkiye’nin bu araştırma ve geliştirme anlamında da Dijital Avrupa Programı’ndan ayrı kalması imkânsız.

Tabii, böyle bir durum da var, bunları da size söylemem gerekiyor. Dijital Avrupa Programı’nda biz tam üye olmadığımız için bizi siber güvenlik konusunda projelere dâhil etmediler. Önemli değil, biz onlar dâhil etmeseler bile projelerimizi yapmaya devam edeceğiz ama yapay zekâ, yüksek erişimli teknolojiler konusunda, “high performans computing” konusunda çalışmalarımız devam edecek.

Bununla beraber biz bu hazırlıkları yapmak için DİİB diye bir proje başlattık. Bu DİİB projesi Dijital İnovasyon İş Birliği Programı. Türkiye’deki 8 tane üniversitemizde bu yetkinliğin olduğunun farkına vardık ve bu üniversiteleri DAP projesinde yani Dijital Avrupa Projesi’nde hazır hâle getirmek için biz daha üye olmadan ev ödevlerimizi yapalım istedik. Çünkü Dijital Avrupa’da şöyle bir şey var: “ADİM” dediğimiz Avrupa Dijital İnovasyon Merkezleri Projesi var. Bir yer Avrupa dijital inovasyon merkezi olduğu zaman çok yüksek miktarda “funding” yani para bulabiliyor. Bu anlamda da bu 8 üniversitemizi inşallah Dijital Avrupa Programı’na girdiğimiz zaman Avrupa Dijital İnovasyon Merkezi hâline getireceğiz.

Bir de biz “start-up”ları buluşturan “turkiyetechnohub.org” diye bir site oluşturduk. Burada da yaklaşık olarak şu anda 3.800 tane “start-up”ımızın ismi var, bunu da dünyaya açtık. Biz diyoruz ki: Bu “start-up”larımıza dünyadaki “ventura capital” dediğimiz yani fonların para yatırmalarını ve Türkiye’deki teknolojik gelişmeleri görmesini istiyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanımızın sürekli belirttiği gibi Türkiye Yüzyılı dijitalin yüzyılı olacak. Bizim bu çağda çağı yakalayan ve yakalamaya çalışan değil, çağa yön veren, dijital anlamda çağa yön veren bir teknolojik altyapıya hazırlıklarımız devam ediyor. Bu sizlerle, siz Komisyon üyelerimizle, üniversitelerimizle, bütün kamu kurumumuzla beraber inşallah dijital çağda da dijital çağa da yön veren bir ülke olmak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Değerli Başkanım, çok kapsayıcı, kapsamlı ve gerçekten ülkemizin dijital dönüşümünde ve teknoloji hamlesinde umut veren, motivasyonumuzu arttıran bir konuşma ve sunum yaptınız. Çok teşekkür ediyoruz, ağzınıza sağlık. Çalışmalarınızın devamı ve başarılı olmasını temenni ediyoruz. Bu anlamda emek veren akıl terini, alın terini, yüreğini ülkemiz için ortaya koyan tüm Cumhurbaşkanlığı Dijital Ofisi çalışanlarına teşekkür ediyoruz şahsınızda.

Ayrıca, tabii ki bu bir takım işi. Ülkemizde gerçekten dijital dönüşüm anlamında hem kamu sektörümüzün hem de özel sektörümüzün uyum kabiliyeti son derece güçlü, yeniliklere hem çok hızlı uyum sağlıyoruz hem de onu bir anlamda içselleştirip yönetme yetenek setini de geliştiriyoruz. Bu çerçevede de özellikle başlatmış olduğunuz ve isimleriyle birlikte ifade ettiğiniz pek çok projenin küresel kıyaslamalarda da “benchmark”larda da çok öne geçeceğini ve bu anlamda ülkemizin dijital dönüşümde ve yapay zekâda, blokzincirde, e-devlette küresel liderler arasında olmaya devam edeceğine inanıyoruz.

Ben çok teşekkür ediyorum.

Şimdi üyelerimize, Komisyon milletvekillerimize söz vereceğim, hem yorum hem de soru alabilecek durumdayız. Müsaadenizle bunu on beş dakikayla -ya da siz bilirsiniz- sınırlandırarak bir on beş, yirmi dakika sonra toplantımızı sonlandırmak isterim.

Buyurun Ayhan Hocam.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Tebrik ederiz sizi ve ekibinizi. Başarılı çalışmalar yaptığınızı zaten biliyordum, bir kere daha dinlemiş oldum. Özellikle bu dijital teknolojiler konusunda bir nevi kafamızda “Kuvvetli yönler nelerdir?” “Fırsatlarımız nelerdir?” “Tehditlerimiz nelerdir?” bunları görmüş olduk. Zayıf yönlerden biraz az bahsettiniz. Yani başınızdan geçen mesela “e-devlet hacking” olayları, örnekleri olabilirdi. Yani herhâlde var ki ihtiyaç duyduğunuz ekstra bir üçüncü boyut güvenliğe, değil mi, böyle örnekler herhâlde var yani saldırılar olmuştur herhâlde?

Burada bir de şey var... Ha, DETSİS konusunda sizinle zaten özel olarak hep görüşüyoruz. Cumhurbaşkanlığı sitesinde düzeltmeler yapıldı çünkü Türkiye’nin Cumhurbaşkanlığı sitesine girip Cumhurbaşkanlığı Ofisi hakkında tam bilgi sahibi olamıyorsunuz maalesef. “Hangi Cumhurbaşkanlığı ofisleri var, hangi politika başkanlıkları var; bunlar kimlerdir, nasıl ilişki kuruluyor?” filan bunun yapısını gösteren bir şema çok yoktu ama aslında bunların hepsi DETSİS’de varmış, ben de bilmiyordum, Ali Taha Bey’in uyarısıyla onu öğrendim. Şimdi en azından bakanlıklara linkler konuldu, öyle bir şey oldu.

Şimdi, Türkiye'nin tabii kuvvetli yönleri de var, zayıf yönleri de var. Bir kere kuvvetli yönümüz insan kaynağımız. İnsan kaynağı deyince benim aklıma organik zekâ geliyor, yapay zekâ değil organik zekâ. Biz ama insan kaynağımızı kaybediyoruz Başkanım, o önemli. Yani organik zekâyı kaybedip onu yapay zekâyı telafi etmeye çalışmayalım yani öncelik bence yine de organik zekâyı tutmak olsun. Yani biliyoruz, Teknofest yarışmalar yapıyor, onların birincileri yurt dışına gitmek istiyorlarmış. Bu, tabii, bizim için büyük kayıp.

Bir başka konu altyapı. Yani biz yapay zekâyı kullanacağız ama altyapımız müsait mi yani fiber altyapımız? Mesela, Kore'yle karşılaştırsak fiber altyapımız ne durumda? Epeyce zayıf, kabul edelim. Orada Sayın Cumhurbaşkanımız da benim olduğum bir toplantıda "Fiberde biraz geri kaldık." dedi, bizzat ben şahit oldum. Dolayısıyla bu konuya önem vermemiz lazım.

Örneğin, elektrik fiyatlarımız yüksek yani veri merkezi kuracağız da bu yüksek elektrik fiyatlarıyla Türkiye'de veri merkezi ne kadar ucuz olacak veyahut ne kadar işletilebilecek ticari olarak? Tabii, bunun sıkıntısı görüşülmesi gereken konular.

Yine, 5G'de biz neredeyiz? ULAK neler yapıyor? Veya başka, HTK Projesi vardı, onlar neler yapıyorlar, buradaki şeyler nelerdir?

Aslında sizin yaptığınız en önemli iş bence Türkiye'deki zihniyet değişikliği oldu. Türkiye'de kamu kurumları tarihsel olarak veriyi paylaşmaya hiçbir zaman gönüllü olmazlar. Biz yıllar önce Harita Genel Komutanlığından Türkiye'nin sayısal haritasını istemeye gittik -RTÜK projesini yapıyorduk, frekans planlama projesini- vermediler, dediler ki: "Harita gizli bir şey, harita verilmez." Çünkü onlara deniyor ki: "Harita" diye bir şey var, bu çok kıymetlidir, gizlidir, kimseye harita verilmez." Sonra, işte, RTÜK vasıtasıyla, yazışmalarla filan, parasını da vererek onları alabildik. Yani şimdi, bu e-devlet işi aslında o açıdan çok önemli, kurumların veri paylaşımına yol açıyor ama hâlâ birtakım noktalar var, bunu da söyleyeyim yani. Mesela, kaç kişinin Türk vatandaşlığına geçtiğini bilemiyoruz, bulamıyoruz yani önümüzdeki altı ay içinde kaç kişi daha geçecek, onu da bilemiyoruz.

Şimdi, bir başka konu da sizi çok ilgilendiriyor. Siz tabii, Cumhurbaşkanına bağlısınız, Cumhurbaşkanımız talimat veriyor, iz de yerine getiriyorsunuz. Aslında finansal ve yapısal hususlarınız nasıl, ben bilemiyorum. Cumhurbaşkanlığı bütçesi içinde herhâlde yer alıyorsunuz, yapısal olarak da oraya bağlısınız ama Sayın Cumhurbaşkanımız aynı zamanda bir partinin Genel Başkanı. Şimdi, partiye de hizmet veriyor musunuz? O hizmeti bize de verir misiniz? Başka partilere de verir misiniz? Yani ikinci soru da o tabii. Şimdi yani biliyorsunuz, Rusya'nın seçimlere müdahalesi oldu Amerika'da, o iddia edildi daha doğrusu kuvvetle. Şimdi, Twitter üzerinden mesela, analitik bir çalışma yapıp işte, gündemdeki konular, Twitter'daki yazışmalarla veyahut bir siyasi parti liderinin bir konudaki konuşması, Twitter üzerinden ne kadar etki yaptı Twitter kullanıcıları arasında; bunu ölçebiliyor musunuz? Bu konulara giriyor musunuz? Girerseniz bize de verecek misiniz bu bilgileri? Merak ediyorum.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Tamam hocam.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Aslında söylemek istediğim bu. Tabii, Türkiye'nin verilerinin Türkiye'de kalması konusu çok önemli ama bunu yaparken Rusya gibi de yapmayalım diye düşünüyorum. Rusya'da bildiğim kadarıyla LinkedIn çalışmıyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Google da çalışmıyor, şu anda hepsi çıktı zaten.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Çıktı değil mi?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Çıktı.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Çalışmıyor ama LinkedIn de bizim dünyaya açılmamız için, gençlerin dünyaya açılması için çok önemli bir kaynak. Dolayısıyla kritik verilerimiz Türkiye’de kalsın ama dünyadan da izole olmayalım diyorum. Zaten Avrupa Birliği Projesi’ne girmek de bunun bir göstergesi.

Çok teşekkür ediyorum tekrar. Selam ve sevgi, saygı...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, teşekkürler.

İsterseniz diğer konuşmaları alalım Başkan.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Çünkü hocamın sorularına cevap vermeye kalksam epey... Hocam hocalığını yaptı, yine sıkıştırdı öğrencisini.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Siz nasıl olsa görüşüyorsunuz, bazı cevapları hocama doğrudan verebilirsiniz.

Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben de teşekkür ediyorum Taha Bey, gerçekten çok değerli çalışmalarınız için. Özellikle Üçüncü Sanayi Devrimi’nden sonra dijital devrime geçilen bu süreçte yaptığınız çalışmalar ülkemiz açısından oldukça değerli; teşekkür ediyorum öncelikle bunun için.

Bir teşekkürüm de Ayhan Hoca’ya tabii, sizin gibi bir öğrenciyi yetiştirdiği için. Böyle değerli hocalarımıza gerçekten Türkiye’nin ihtiyacı var, bunu da buradan ifade edeyim.

Şimdi sorularına gelecek olursak dediniz ki: “Sürücü gidince insanların yok olduğu bir şey olacak.” Yani bu hani atlar gitti önce, sürücü gitti, insanların yerine geçebilme olasılığı nedir yani bu yapay zekânın? İkinci sorum da dediniz ki: “Yüzde 94 hanede internet erişimi var.” Yanlış mı anladım?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Doğrudur.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doğru değil mi? Fakat şunu gördük biz pandemi döneminde, özellikle köyde eğitim alabilme açısından çocukların internete erişemediğini ve bize çok sayıda telefonların geldiği bir süreci yaşadık. Hani bu kadar gelişmişlik varsa neden bu çocuklar bu internete erişemedi ve eğitimden uzak kaldı pandemi döneminde? Bunu sormak isterim doğrusu. Buraya ara ara siz anlatırken notlarımı aldım.

Tabii, vergi açısından da hani diyorsunuz ya işte, “Trafik” cezaları ödenebilecek e-devlet üzerinden.” ya da “İkinci el araç satışları, ev satışları yapılabilecek.” bunu da olumlu buluyorum, en azından vergi kaçakçılığının belki önüne geçilebilecek bir unsur olacak o da.

Yine, istihdamın bu kadar sıkıntılı olduğu bir süreçte... Hani neredeyse yüzde 25 işsizlik var gençler arasında, her 4 gençten 1’i işsiz ve bu kadar insan faktörünün her gün ortadan kalktığı bir ortamda nasıl bir şey düşünülüyor Cumhurbaşkanlığı erişim sistemi açısından? Gençlerin istihdamı konusunda nasıl bir program yapılıyor? Çünkü bunu da öngörmek gerekiyor her geçen gün insan faktörü ortadan kalkıyor.

Şimdi, ben, Yaşlıların Sorunlarını Araştırma Komisyonundayım aynı zamanda, 65 yaş üstünde gerçekten bu dijital kullanımın çok düşük olduğunu gözlemliyoruz, bunu da çok olumlu buluyorum hani 65 yaş üzerine bu verilerin aktarılmasını. Tabii, geri dönüşler ne kadar olabiliyor, gerçekten kullanabiliyorlar mı; o da önemli. Bunu kontrol ediyor musunuz tekrar?

Genç nüfusun yoğun olması bence herhâlde Avrupa’dan ve şeyden daha fazla kullanıcının olması ülkemizde genç nüfusun yoğun ve teknolojiye ilgisinin yüksek olmasından kaynaklanıyor diye düşünüyorum.

Hemen bir sorum daha vardı. “Yapay zekâ yorum yapamıyor.” dediniz. Tabii, duygusal yanı da yok, bir de yorum yapabilirse ne olacak Hocam yani? Bir de yorum yaparsa ne olacak?

Son sorum da şöyle olsun: Hani bu kalp pili varsa “hack”lenebilir mi insan? Hani, günümüz teknolojisinde derinin altına çip konularak telefonla görüşebilme vesaire gibi şeyler tartışılıyor, bu askeri anlamda bir sıkıntı yaratmayacak mı? Güvenlik açısından bu tarz gelişmeler sıkıntı yaratmayacak mı?

Bir de Almanya’ya Yaşlılar Komisyonu olarak yaşlıların sorunlarının araştırılmasıyla ilgili gittiğimizde örneğin konsolosluktan ve büyükelçilikten burada yaşayan Türk vatandaşı sayısını net olarak bir türlü alamadık. İletişimin ve bilişimin bu kadar geliştiği bir süreçte bu veri yani Cumhurbaşkanlığı olarak, Türkiye Cumhuriyeti olarak orada kaç vatandaşımızın yaşadığı artık T.C. numaralarıyla, her şeyiyle saptanabilirken bu neden saptanamıyor, doğrusu bunu hani soru işaretli karşıladık.

Bunları soruyorum, çok teşekkür ediyorum tekrar, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI AHMET ÇOLAKOĞLU – Sağ olun Müzeyyen Hanım, çok teşekkürler.

Abdurrahman Başkanım, buyurun.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Bu sunum da herhâlde bitmesin diye beklediğimiz güzel sunumlardan bir tanesiydi, gerçekten çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, tabii ki biraz önce verdiğiniz rakamlarla 62 milyon kullanıcının e-devleti kullandığını, bunlardan çocukları düştüğümüzde bu yüzde 90’ın üzerinde bir rakama tekabül ediyor. Değerli vekilimiz dedi ya “Bazen torunları da kullanıyor.” ama bu da önemli bir gelişmedir. Şimdi, buradan gördüğümüz kadarıyla bu yeni doğrulama sistemine geçilmesi çok doğrudu, orayı ben bir açık olarak uzun zamandır düşünmüştüm. Şimdi, en son Tarım Bakanımızla ben bir seyahatte karşılaştım ve bazı verilerin artık odalara gitmeden alınabilmesiyle ilgili ve bunda da çok hızlı yol alındı. Hani çiftçi kesimi daha çok, az okur ya da dijitali daha az kullanır dediğimiz biraz bize sürpriz bir şekilde bunu daha iyi kullandığıyla ilgili veriler paylaştı; bu da çok önemli bir konu. Herhâlde önümüzdeki -herhâlde, bilmiyorum- on beş yıla kadar seçimler de dijital bir ortama doğru... Bir sonraki aşamanızda sanırım bu da projeksiyonlarınızda vardır. Yani bu kadar elektroniği kullanabilen sayısı artmışsa -tabii ki bu ayrı bir konu ama- bir on beş yıl içerisinde herhâlde Türkiye’nin de dijital olarak seçimlere yaklaşacağıyla ilgili bir konu olmuştur.

Ben e-devlet konusunda bir şey daha sormak istiyorum, bununla ilgili bir projeksiyonunuz var mı? Tabii ki e-devlet kullanıldıkça kurumlara gidiş azalacak ve kurumlardaki tabii ki kullanıcı, memur sayısı sayısı azalacak -diyelim ki Maliye- ama buna istinaden tabii ki elektronik olarak da bu hizmeti verenlerin sayısı artacak. Yani ben burada bir iş gücü kaybı olacağını düşünmüyorum ama iş gücü evrilecek gibi düşünüyorum, projeksiyonunuz bu değil mi diye soruyor, tekrar bu güzel sunum için çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI AHMET ÇOLAKOĞLU – Sağ olun Abdurrahman Başkanım.

Evet, Başkanım, ben de Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisine ve Taha Bey’e, sizlere çok çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok güzel bir sunumu burada dinledik.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Başkanım, bir cümle de ben söyleyebilir miyim?

OTURUM BAŞKANI AHMET ÇOLAKOĞLU – Var mıydı?

Buyurun.

O zaman ben görmedim, sonradan gördüm ağabey, kusura bakmayın.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Evet, öncelikle çok teşekkür ediyorum, çok doyurucu, çok güzel bir sunumdu. Yeni bir ufuk açtınız kafamızda, onu bir kere söyleyeyim.

Örneğin, az önce benim söylediğim şey bir muhalefet gibi algılanmasın, torunlar da kullanıyor yani babanın, annenin adına e-devlete girip torun, kardeş, evlat, bunlar da kullanıyor. Ben bu yatırımlardan özellikle on beş yirmi yıl sonra çok daha fazla verim alacağımızı ve bu yüzde 90’lı rakamların daha gerçekçi olacağını düşünüyorum. O anlamda atılmış yani bugün bir fidan ekilmiş gibi düşünürseniz on beş yirmi yıl sonra belki o bugün 80 yaşındaki insan vefat edecek ama o çocuk, o yaşta onu öğrenmeye başladığı için, büyüdüğünde de onu kullanacak; bu anlamda...

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Torunların işlevi gözlük gibi kolaylaştırıcı.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bravo! Aynen öyle, çok güzel bir şey.

Benim sadece bir konuda bir endişem var, tıpkı enerjideki dışa bağımlılık gibi bizim de ne yazık ki Türkiye’de çok kullandığımız teknolojik anlamda bugün bir Twitter, bir Instagram gibi ürünlerin dış kaynaklı olmasından kaynaklı ama biz de onları dikkate alıp kullanıyoruz ama kontrol edemiyoruz. Örneğin, benim başıma gelen, üç ay önce ben Twitter hesabımı kapıttım. Neyse ki kapan adam sadece resmi değiştirdi, öyle ahlaksız bir yayın falan yapmadı ama ben alamıyorum geri hesabımı. 57 bin takipçisi vardı onun, şimdi yeni bir hesap açtım 4 bin takipçi yapamadım üç ayda yani çok zor bir şey yıllara...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Bayağı kapıttın, gitti yani.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Tabii, gitti canım, alamadım geri. Yani almak için yazışma yaptım, Amerika’yla falan İngilizce yazışma yaptık, bir iki yazı geldi, gitti ama alamıyorsun; gitti, sizlere ömür. Bir de “Mavi tik”liydi yani bir de öyle bir şey var, resmî “mavi tikli” bir hesap.

Şimdi, mesela bu beni endişelendiriyor. Yani dış menşeli kullandığımız yazılım ve bilgisayar sistemlerinin günü geldiğinde ülkemizin aleyhinde kullanılabileceği, bunu savaş zamanında da diyebilirsiniz. teknolojik açıdan da ne dersiniz deyin ve bu yüzden yine ben bu Komisyon toplantısında bir konuda çok ısrarcı olmuşum, demiştim ki: Türkiye kendi bilgisayar programını yapmak zorunda. Ben artık Amerika’ya bir şirket sahibi olarak lisans parası ödemekten gına geldi. Ya, her yıl ben lisans parası ödüyorum kullandığım bilgisayar programlarıyla ilgili, ticari programlarla ilgili. Buna resmî kurumlarımızdan başlayalım demiştim, kayıtlarda vardı, buradaki yetkili arkadaşımız da -sanıyorum o zaman siz değildiniz- “Venüs” müydü bir programdan bahsetti bana, kamu kurumlarına...

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – “Pardus”

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Evet “Pardus.”

“Böyle bir program yapacağız, devlet olarak bütün resmî kurumlarda da bunu kullanacağız, dışa bağımlılıktan kurtaracağız, dolayısıyla özel sektöre de bunu sunacağız.” dedi ama o ne oldu, o programa ne oldu bilemiyorum. Bir, bunda bir gelişme var mı? Bunu öğrenmek isterim sizden.

Bu “Instagram” “Twitter” gibi Türk halkının çok kullandığı şeylerin hâlâ dışa bağımlı olmasından rahatsızlığımı zaten söyledim. Burada, kamu kurum ve kuruluşlarında özellikle bunu başlatmamız bence Türk toplumunun nüfusunun da büyük bir bölümünde yerli bilgisayar teknolojisi ve programlarına dönmesini sağlayacaktır.

Emeğiniz için teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ediyorum Tacettin Bey.

Mehmet ağabey, buyurun.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Teşekkürler.

Evet, tabii, yapay zekâyı hocamızdan dinlerken yapay zekâya da bir ceza kesmek gerekiyor; kazalara yol açıyor, bilmem ne yapıyor. Tabii, burada, sonuçta yapay zekâ geliştirilen bir olay. Bundan galiba yedi yıl önceydi, Ziya Bey Başkanlığında Komisyon olarak Fransa'ya gitmiştik, orada "Facebook"a düşen bir olay vardı, bir yapay zekâda 2 tane model koymuşlardı ve o modelleri birbirleriyle görüştürerek gelişim sağlıyorlardı. Sonra bu 2 yapay zekâ kendi aralarında bir dil üretiyor ve o dille birbirleriyle görüşme olayına dönüşüyor. Biz tam o fabrikaya gitmişiz, o konu orada açıldı.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, evet.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – Tabii, fabrikanın sahibi "O bendim, mühendis, işte, bizde oldu bu olay." dedi. Bizim bir arkadaş vardı -şimdi milletvekili değil- Kahramanmaraş milletvekili, o dedi ki: "Fişini çekseydin onların." dedi. O da "Öyle yaptık, fişini çektik." dedi Tabii, bu yapay zekânın bunun dışında, dağda tıbbi hizmeti nasıl verdiğini de anlattı o firma. Yine, yaptıkları yapay zekâyla dağda yaralanan bir kişiye doktor müdahalesine kadar yapabildiklerini... Aslında harika bir olay.

Son süreçte özellikle Türkiye gibi son yıllarda çok hızlı gelişen teknolojiyi ileriye taşıyan ülkelerden çok büyük paralar da çıkıyor teknolojiye. Ne gibi? Mesela üretimde. Üretimde sürekli makine sanayisini yenilemek durumundasınız. Yeni teknolojileri yükleyip yükleyip gönderiyorlar. İşte, burada yapay zekâya çok ciddi bir ihtiyaç var. Dijital dönüşüm, teknolojiye dijital dönüşüm. Tabii, sadece bunu sanayideki üretimde değil, onun dışındaki tüm teknolojilerde... Onun için yapay zekâyla ilgili daha çok mesafe alacağız diye düşünüyorum. Tabii, yazılımda da HAVELSAN çok büyük mesafeler kaydetti özellikle siberde. Bu şekilde çok başarılı olacak diyorum.

Ben sunumuzun için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ –Teşekkür ederim Mehmet Bey.

Mehmet Bey, aynı zamanda Komisyonumuzun hafızası.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Evet, yedi yıl öncesinden bahsetti.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – O yüzden kendisinden istifade ediyoruz, sağ olsun.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Daha eskiden bahsetti.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Öyle mi?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, aynen.

MEHMET ERDOĞAN (Gaziantep) – On yıl önceden de bahsederiz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Semra Hanım, buyurun.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Taha Bey, sunumunuz bizim için çok bilgilendirici, doyurucu ve bilgilenebilirliği arzu ettiğimiz, gelişime açık, hepimizin üzerinde çalışmak istediğimiz bir alandı, siz ve ekibinize teşekkür ediyorum.

Kıymetli Mehmet Erdoğan Vekilimizin ifade ettiği gibi, teknolojik gelişmenin pozitif, artı yönlerini yaşamak noktasında biz sanayiciler en fazla bunun katma değerini gören insanlarız. İşte, 4.0 endüstrisinin sanayi alanına girdikten sonra asıl ulaşmak istediğimiz sürdürülebilir üretim, üretimde standardın korunması ve kalitenin artırılması noktasında hızlı bir ivme kazandığımızı görüyoruz. Elbette ki iş gücü, organik zekâ da bizler için çok kıymetli ama biz zaten gelecek nesillerin üretimlerinin işte, bedensel, kas gücüyle olmasından öte, zihinsel, fikirsel olması üzerine bir gelişme planlıyor, programlıyoruz. Bu anlamda Dijital Ofisimizin yapılabilecekleri göstermek, gençlere örnek olmak adına o cam tavanları kırmak, aslında Türkiye'nin neleri başarabildiğini, işte, dünyaya örnek olan bir e-devlet...

Ben çok sıkı bir kullanıcısıyım, sürekli her şeyi kontrol ediyorum, daha dün girip mobil hatlarımı tekrar kontrol ettim ama ikili güvenlik sistemini ben de yeni öğrendim şu anda sizden, yapmaya da çalıştım başaramadım, direkt en yetkili ağızdan şimdi destek alacağım sizden.

Ben çalışma ve gayretleriniz için çok teşekkür ediyorum. Çok daha iyi şeyleri beraber yapacağımıza inanıyorum. Türkiye'nin dünyaya örnek olan ve talep eden her türlü teknolojik gelişmeye imza attığı şu süreçte dijital anlamda da çok yeni platformlara sizlerin çalışmaları sayesinde imza atacağımıza inanıyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Semra Hanım, teşekkür ediyorum.

Ahmet Bey, buyurun.

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Evet, ben de Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanımıza çok çok teşekkür ediyorum.

Özellikle Zonguldak'taki yaptığı programdan da -bizler o gün oradaydık- çok mutlu ve memnun olduk. Tabii ki gençler takım hâlinde gelmişlerdi herhâlde, takımlar hâlinde, gençlerin heyecanını da orada gördük; inşallah, gelecek anlamında Türkiye'ye umut ışığı gönderecek gençlerimiz oradan yetişecek. Konuyu fazla da uzatmak istemiyorum. Burada gerçekten çok güzel bir sunum yaptınız. Şunu da özellikle vurgulamak istiyorum: Biraz önce Tacettin Bey'in dediği gibi, belli bir yaştakiler bu sistemleri kullanamıyorlar. Sizler Millî Eğitim Bakanlığıyla bu konuda bir çalışma yapıyor musunuz? Mesela, ortaöğretim derecesindeki veya lise derecesindeki öğrencilerin bir ders hâlinde yani haftalık dört saat de olabilir veya iki saat de olabilir, bu şekilde bir çalışmanız var mı? Çünkü eminim ki bugünkü o öğrencilerimiz 60 yaşına, 70 yaşına geldiğimiz zaman eğer bu taban olmazsa onlar da o günkü sorunlarından bazı şeyleri öğrenmek zorunda kalacaklar. Bu, bu şekilde bir silsile olarak devam edecek diyorum.

Ben tekrar sunumunuz için çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ahmet Bey, teşekkür ediyorum.

Sanırım arkadaşlarımızın söz taleplerini karşıladık.

Genel Başkanım, tabii, bu konuları bugün akşama kadar konuşsak bitiremeyiz. O yüzden sizden ricam, hem sizin programlar hem arkadaşların ve bizim programlar çerçevesinde bir on dakikada toparlamanızı rica edeceğim. Sonra da toplantımızı kapatacağız ama görülüyor ki çok ciddi bir talep var, konuşma var; inşallah -arkadaşlarımızın bazı programları çakıştığı için, teyit sayımız 16-17'ydii ama, bir kısım arkadaşlarımız katılamadı- önümüzdeki dönemde tekrarlama fırsatı olur.

Buyurun, söz sizde.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle ben de teşekkür ediyorum.

Şöyle de bir şey yapmak istiyorum: Hepinizi Çankaya Köşkü'nde biz de Ofisimize bekliyoruz. Aynı zamanda TÜRKSAT'a da götürüp e-devletin altyapısını anlatmak da isteriz bire bir çünkü sizlerin ziyaretlerde bulunduğunuzu biliyoruz, bizler de sizleri konuk etmek, ağırlamaktan mutluluk duyarız.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Memnuniyetle, sağ olun.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, hemen hızlıca bazı birkaç tane konu var. Tabii, hocam gene beni sıkıştırdı öğrencisi olarak.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Yok canım, estâğfurullah.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Ama hocama şunu söylemek istiyorum: Bazı konularda "hack"lendi kelimesi kişilerin "hack"lenmesi ile sistemlerin "hack"lenmesi arasındaki farkı anlamamız lazım. Şimdi, eğer "hack"lendi dediğimiz zaman... E-devlet bir güven unsurudur, e-devlete herkes güveniyor. Şimdi, şu anda ben e-devletin bir çalışanıyım, ileride başkaları o konuda çalışacak ama e-devletin ismini "hack"lendiyle yan yana getirmemiz bence e-devlete yapılan en büyük bir hata olur. Ondan dolayı bizim insanların farkındalığını yaratıp insanların kullanıcı adı ve şifresinin "hack"lenmemesini sağlamamız gerekiyor. Bu, sistemin "hack"lendiği anlamına gelmez. Onun için de insanların kullanıcı adı ve şifresinin kolay ele geçirilmemesini sağlayıp üstüne yeni ekstra güvenlik önlemleriyle bu algıyı kırmamız lazım. Biz zaten o arkadaşla, o gündeme gelen kişilerle de irtibata geçtiğimiz zaman söyledik kendisine ama illa biraz daha popüler olmak çünkü "Ben 'hack'lendim." demek ile "E-devlet 'hack'lendi." demek arasında oluşturacağı etki bakımından çok büyük bir fark var. Şimdi genelde "hack"lenmenin oranı -biraz önce de bahsettiğim gibi- yüzde 85'i insanların kullanıcı adı ve şifresinin alınması yani insanın kendisinin "hack"lenmesiyle... Genelde örnek verdiğim şey şudur: Eğer siz evinizin anahtarını birisine verdiğiniz zaman, hırsızla verdiğiniz zaman hırsız evinize girip evinizdeki şeyleri çalarsa yani o sorunu çözme imkânınız yok. Ondan dolayı biz daha güvenli hâle getirmek için çalışmaları yapacağız.

Şimdi, yakın bir zamanda açıkladık. Biz, Türkiye'de veri merkezi konusunda da teşvik programı açıkladık. Öncelikle arsayı veriyoruz, üzerine yedi yıl boyunca SGK primlerini ödüyörüz, onun üstüne de operasyonel maliyetleri azaltmak için de kesinlikle ve kesinlikle -yani geçen Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı gibi- elektrik ve "collocation" hizmetlerinde fiyat indirimine doğru gideceğiz yani Hazine ve Maliye Bakanımızla da görüştük çünkü bu konuda Türkiye'yi gerçekten nasıl İstanbul Havalimanı yoluyla insanların geçiş hattı "hub"ı yaptıysak, verinin de aktığı, doğu ile batı arasındaki verilerin aktığı bir dijital "hub" yapma hedefimiz de var.

Şunu da söylemem gerekiyor: Geçen açılan Çiftçi Kayıt Sistemi'miz gerçekten bizi de çok şaşırttı. Biz biraz daha düşük performans bekliyorduk ama Türkiye'de 1,9 milyon, yaklaşık 2 milyon çiftçimiz var; bunun 650 bini kaydını e-devlet üzerinden yaptırdı. Ya, ilk sene, daha yeni duyurduk, yeni yeni alışıyor insanlar; 2 milyonda 650 bin sayısı bizi çok mutlu etti, biz bu anlamda çok ümitvar olduk, inşallah bu hizmetlerin sayısını arttıracğıız.

Yapay zekâ insanın yerini kesinlikle ve kesinlikle alamaz çünkü sonuç olarak bunu da üretecek insanlardır ama yaptığı iş yapış şekillerimiz değişecek. Şimdi ben artık "madenci" dediğiniz zaman kömür madencisi aklıma gelmiyor, "veri madencisi" aklıma geliyor. Yani madenci aynı madenci, birisi dağın içinden kömürü buluyor, diğeri de verilerin içinden o anlamlı bilgiyi çıkarıyor. O anlamda baktığımız zaman işlerin yapılış şekli ve işler dönüşecek.

İnternet erişimi konusunda da internet erişimi var ama kalite anlamında veya yüksek hız anlamında bazı eksiklerimiz olabilir çünkü -hocam da elektromanyetik dalgacıdır, ben de kablosuz iletişim uzmanıyım, doktoram da o anlamda- "kapsama alanı" dediğimiz bir şey var. Her yerde çok hızlı internetin çekme olasılığı imkânsız gibi bir şeydir. Yani günümüzde sadece karasal altyapıyla bütün Türkiye'yi kapsamak coğrafi altyapısından dolayı çok zor. İnşallah bununla ilgili çalışmalarımız var. Hem TÜRKSAT'ın uydularıyla hem de yeni gelecek uydu teknolojileriyle beraber kapsama alanımızı geliştirdiğimiz takdirde öğrencilerimizin yaşadığı o problemleri de çözmüş olacağız.

Şimdi, herkesin sorduğu bir soru var, sayın milletvekilimiz de sordu: "Yapay zekâ bilinç kazanacak mı?" Zaten en büyük korku o. Eğer yapay zekâ bilinç kazandı mı... Bilinç kazandı mı, işler iyice değişir ama şu anda görünen, örneklerle gördüğümüz zaman sadece basit işleri, tekrarlanabilir işleri ve

matematiksel olarak modellenenebilen işleri yaptığını görüyoruz yapay zekânın. Bilinç kısmı, “bilinç” kavramı matematiksel olarak modellenemeyecek bir şey. Ondan dolayı onun için daha zaman olduğunu düşünüyoruz, şu anda yakın bir gelecekte olmadığını düşünüyoruz.

Sosyal medya platformlarının biz genelde yerli ve millisinin kullanılmasını istiyoruz ama Sosyal Medya Yasası’nın çıkmasının en önemli sebeplerinden, temsilcinin olmasının en önemli sebeplerinden biri bu. Onlar için, sosyal medya platformları için bir vatandaşlık veya ülke diye bir şey yok. Hepsi için “sosyal medya kullanıcısı” tabiri var. Sizler Türk vatandaşı veya A vatandaşı veya B vatandaşı veya A ülkesinin kanunlarına uygun değil, onlar için bir kullanıcısınız. Ondan dolayı kullanıcılarının kendi anayasaları var, kendi kuralları var ve o kurallara göre yapıyorlar ve en son yaşanan olaylarda bir sosyal medya platformunun sahipliğinin değişmesiyle beraber o bakış açısının ne kadar değiştiğini gördük. Bu da doğru bir şey değil, sonuç olarak bizim herkes tarafından bilinen bir Anayasa’mız var, kanunlarımız var ama bir sosyal medya platformunu A kişisi farklı yönetebiliyor, sahibi B kişisine dönüştüğü zaman tamamen farklı yönetilebiliyor. Bu bağlamda baktığımız zaman biz buna bu anlamda “dijital özgürlük” diyoruz. Dijital özgürlüğü yapabilmeyen en önemli özelliği kendi yerli ve milli ürünlerinizi geliştirmek. Şimdi, bu anlamda bu kadar sayıya ulaşmamız biraz zaman alacak. Biz mesela her zaman kullanıcılarımıza Turkcell’in üretmiş olduğu yerli BİP anlık mesajlaşma uygulamasını tavsiye ediyoruz. Tabii, bu kartopu etkisiyle belli bir seviyeye gelmeden herkesin kullanması imkânsız. Şu anda herkese sorsak herkes hâlâ WhatsApp kullanıyor çünkü niye? Kullanıcı sayısı çok fazla, herkeste var. Buna biz dijital anlamda “acı paylaşımı” diyoruz çünkü belli bir olgunluğa ulaşana kadar aynı kalitede hizmeti alma imkânınız yok. Şimdi, TÜRK TELEKOM “Yaay” diye bir hizmet yaptı ama Twitter’la rakip olamıyor çünkü aynı sayıda kitleye ulaşamıyorsunuz. Burada biraz daha beklememiz, biraz daha teknolojimizi yavaş yavaş geliştirip o seviyeye gelmemiz gerekiyor. “Pardus” Türkiye’nin belki en önemli dijitalleşme projelerinden biri ama şöyle bir problemimiz var: İnsanların yaptığı bazı alışkanlıklardan kurtulmak çok zor. Şimdi, bizim Millî Eğitim Bakanlığımız ilk günden beri öğretmenlerimize, öğrencilerimize hep Microsoft tabanlı işletim sistemleriyle eğitim verdiği için şimdi, ilkokul, ortaokul, lise, üniversitede hep Microsoft tabanlı ekranlar görüyorsunuz. Sonra siz kamuya girdiğiniz zaman sizin önünüzdeki bir Pardus bilgisayar verildiği zaman diyorsunuz ki: Bu ne? Bana Microsoft tabanlı veya yabancı... Şimdi, o alışkanlıkları kırmamız gerekiyor. Şu anda dünyada da zaten bu çalışmalar çok yakın bir gelecekte özellikle Amerika ve Çin arasında kalan bir sıkışmış bir Avrupa var, Avrupa’nın dijital market bildirisi veya dijital servis bildirisi var, şu anda Avrupa bu konularda regülasyonların seviyesini artırmaya çalışıyor. Biz de Ticaret Bakanlığımızla birlikte acaba bunları nasıl yerleştiririz veya lokalleştiririz konusunda çalışmalarımız devam ediyor.

Açık kaynak kullanımı konusunda da biz kamuyu çok teşvik ediyoruz ama biraz önce lisans parası ödememe konusunda, bu biraz önce bahsetmiş olduğum konfor, yani alışkanlıkları kırmamız gerekiyor. Sadece teknolojik boyutu değil, insanların da yani dönüşümdeki bahsetmiş olduğum insan sürecinin de göz önüne alınması gerekiyor ve biz sürekli bunu motive edici, Strateji ve Bütçe Başkanlığımızla teşvik edici, bütçelerini ona göre ayarlamaları gerektiği konusunda desteklerimiz oluyor hem teknolojik anlamda hem de farkındalık ve vizyon değişimi anlamında.

Ben daha fazla lafı uzatmadan, diğer sorularınızı aldım, inşallah yazılı olarak da cevap vereceğim. Zaten hocam bana her an ulaşabilir, hemen arıyor, en fazla soru da hocamdan geldiği için hocamın bazı sorularını cevaplayamadım.

Ama şunu da söylemem gerekiyor: Dijital dönüşüm ve siber güvenlik bir süreçtir. Ben bugün size dünyada bir numara olduğumuzu söylesem belki yarın başka ülkeler bizi geçebilir. Ondan dolayı bu uzun soluklu bir maraton. Biz koşmaya devam edeceğiz ve her gün bir önceki günden daha iyi olmak için çalışmaya devam edeceğiz diyorum.

Hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Değerli Başkanım, bir kez daha gerçekten ülkemizin dijitalleşme ve uzantılarıyla ilgili tüm çalışmalarda stratejik yaklaşımı, kapsayıcı tutumu ve tüm Türkiye'nin dönüşümü ayrıca, vatandaşlarımızın teknolojiyle buluşması ve hayatlarına girmesi, hayatlarını kolaylaştırması noktasında ortaya koyduğunuz çaba ve çalışmalar için biz de Meclis Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu olarak yürekten teşekkür ediyoruz.

Bu Komisyonumuz hem üretimle hem teknolojiyle kapsamı itibarıyla çalışan bir Komisyon. Dolayısıyla doğru yerde doğru bir sunum yaptınız. Çok teşekkür ediyoruz. Başarılarınızın daim olmasını, devam etmesini diliyoruz ve biz de Komisyonumuz olarak bu konuda çalışmalarınıza verebileceğimiz katkılar olursa da her zaman, bugüne kadar olduğu gibi, katkıya devam edeceğimizi sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Tüm arkadaşlara ve sizlere, hem sağlıklı bir yaşam hem de verimli ve başarılı bir çalışma dönemi diliyoruz. Allah'a emanet olun.

Teşekkürler, sağ olun.

Kapanma Saati: 12.53

